

Orth. כשר cégek Budapesten:

Vendéglők:

Tauber Adolf orth. כשר étterme a régi uccsi helyiségben VII., Rombach u. 16. ujonnan elegánsan berendezve megnyitott. — Elsőrangú ellátás igen kedvezményes áron Naponként menü. — Lakodalmakra külön helyiségek állnak rendelkezésre.

A tisztelt vendégek szives további támogatását kéri.

Schlesinger ÉTTEREM

VI., Vilmos esászárut 19

A legelőkelőbb orth. כשר étterem az országban.

Külön terem lakodalmak és ünnepek részére.

Vállal rendezést házon kívül is.

Előfizetések mérsékelt árban.

FRÄNKEL-féle orth. כשר buffet és étterem

reggeli, oszonna, ebéd, vacsora, a legízletesebb házikoszt és süteménykülönlegességek

Előfizetőknek étlap szerint a legmérsékeltébb árban.

Budapest, VII., Rombach ucca 12. Telefon: József 123-07.

Legelőcsöb orth. kóser étkezde

Győződjön meg Salamonné jó és ízletes házikosztjáról. Előfizetők előnyben részesülnek Király ucca 8. I. 42.

Borkereskedők:

UJ BORPINCE!!

Orth. כשר, kitünő hegyaljai és asztali, fehér és vörös borok legelőcsöb árban kaphatók.

Geczowits Vilmos Klauzál-tér 16.

12.000 korona 1 liter orth. כשר kitünő zamatu 10 fokos fehér asztali bor.

BLAU MIKSA orth. כשר italok, felvágottak és tejtermékek VII., DOB-UCCA 32. elárulóhelye. Címre és házászámra tessék ügyelni!!! Hitközségi alkalmazottaknak árengedmény.

WEISZ MÓR „MICHJO“ orthodox כשר „MICHJO“

keksz-, kétszersült- és teasütemény-gyára Budapest, VII., Dob ucca 22 szám.

Telefon: 123-65. תחת השגחת בית דין צדק דמהל יראים כודפנטסט. Vidéki rendelések minden mennyiségben azonnal eszközöltnék.

PANETH-féle orth. כשר SZALÁMIGYÁR DEBRECEN.

Ajánlja elismerten legjobb szalámi, füstölthús és virstli-gyártmányait a legelőcsöb napi árak — mellett.

Szétküldés postacsomagokban.

Cím: Paneth, szalámigyár Debrecen. Telefon: 7-22.

Ezüst evőeszközök, disztágyak, gyertyatartók, Menorék כלי קודש Menorék כלי קודש. Széles választékban gyári árban kaphatók. EZÜSTÁRU GYÁR VII., KAZINCZY UCCA 14. TELEFON: JÓZSEF 135-28.

Apró hirdetések.

Hirdetési díjszabás: Minden szó egyszeri beiktatása 1600, vastagon szedett betűkből 3200 korona. Állástkeresőknek 1000. Apróhirdetések felvétele: VII., Sip-utca 10. Jelgés levelek kettős borítékban ugyanoda intézendők. Apróhirdetések csak a díj előzetes lefizetése mellett közölhetők.

Házasság.

INTELLIGENS, jesivát végzett fiatal ember, benősülne jobb kereskedő családba. Ajánlatokat 27 éves vallásos jelgére a kiadóhivatalba kéri.

23. ÉVES mészáros segéd benősülés utján házasságot kötne. Ajánlatok „jó parti“ jelgére a kiadóhivatalba kéri.

NŐSÜLNE önálló 28 éves, vallásos kereskedő, megfelelő hozománnyal. „Jövő“ jelgére a Zsidó Újság kiadóhivatalba.

Házasságközvetítés ügyében a legelőkelőbb és legvallásosabb családok is legnagyobb bizalommal fordulhatnak hozzám. Benedikt Jenő Székesfehérvár.

ARVAN maradt 20 éves, feltünő szép, művelt kis sögornőnek, ismerettség hiányában ezuton keresek komoly, vallásos, intelligens uriembert biztos pozícióban. Teljes című leveleket „Házasság“ jelgére a Zsidó Újság kiadó hivatalába kérek.

Állást keres.

BAUM BERNÁI nyugd. okl. tanító és hittanár, elvállalja elhalt családtagok lelkiüdvének szülő (Misnajesz) tanulást és imát, esetleg a „Kadis“ mondását is a gyászévben helyben ugyszintén a vidékről, valamint Budapesten corepetitóri állást elemi- és alsó középiskolai tanulók mellé a hittanból és a többi tantárgyakból, elfogad bármely (szombaton szünetelő) bizalmi állást.

ERETTSÉGIZETT 32 éves fiatal ember, tartalékos tiszt, szombaton tartó vállalatnál irodai, raktárnoki, vagy más hasonló állást keres. Szives megkereséseket „Szorgalmas és pontos“ jelge alatt a kiadóhivatal továbbit.

ELSŐRENDŰ fehérmű varrónő munkát vállal. — Tanít fehérmű szabást, varrást hozott anyagból. — Jósika-u. 10. IV. 38.

4 évig egy vidéki vállalatnál működött, állást keres. Leveleket „Stenotypistín“ jelgére a kiadóba kéri.

GAZDATISZT, ki jelenteg egy nagyobb alföldi birtokon hasonló minőségben van alkalmazva, állását változtatni óhajtana. Ajánlatok „Gazdatiszt“ jelgére a kiadóba kértnek.

GYORS- és GÉPIRÓNÓ, ki az egyszerű könyvvitelhez is ért.

BELVÁROSI női kalap-szalomba tanulóleány fizetéssel felvétetik József-tér 12. Női kalapszalom.

Különte.

ORTH. családnál fiatalabb fiú, vagy leány lakást kaphat olcsó áron. Esetleg kosztot is. Moskovitz Jakabné VII. Jósika-u. 10 IV 38.

ÖZVEGY uriaszony elvállal 3-4 fiatal embert kvártélyra, esetleg kosztra is. Schwarzné, Hájos-ucca 26.

FIZETŐ tanulóleányok tejsóruha szalomba felvétetnek. Szombaton zárva, Jósika-u. 10. IV. Moskovitz.

ZSIDÓ ÚJSÁG

A MAGYAR ORTHODOX ZSIDÓSÁG HETILAPJA • MEGJELNIK HETENKINT EGYSZER

Table with subscription rates: Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, VII., SIP UCCA 10. TELEFON: József 125-90. Felelős szerkesztő és kiadóhivatal: GROSZBERG LIPÓT. ELŐFIZETESI DÍJ: 1 EVRE K 240.000, 12 " K 120.000, 14 " K 90.000. Postachequekonto szám: 50.791.

A farkasok és a bárány.

Nagyon jellemző és a magyar zsidóság helyzetére ríktó fényt vető Gömbös Gyula támadása a kormány ellen, a budapesti rabbi-seminárium hallgatóinak az egyetemre való bocsátatása miatt és ép olyan tanulságos a kormánynak ez ügyben leadott felhivatalos magyarázata.

A fülrácigálásban specialista fajvezér ezuttal hajánál fogva ráncigálta elő ezen neolog rabbinövendékek ügyét. A szeminaristákat ugyanis kötelezi a szemináriumnak a miniszterium által megerősített szabályzata a bölcsészettudori fokozat elnyerésére. De hol szerezzék meg a doktorátust a numerus-klauszusos egyetemen?

Mi nekünk ebben a dologban nem a szeminárium fáj. E lapok az orthodoxia szolgálatában állanak. Az orthodoxia szempontjából a rabbinak első sorban tudós talmudistának és a Sulchan Aruch kitünő ismerőjének kell lennie. Ez olyan nehéz feladat, mely egész embert kíván. Ezt a feladatot nem képes még fizikailag sem elvégezni az olyan ember, a kinél a tanulmány szempontjából legfontosabb és legtermékenyebb éveket a középiskolai és egyetemi disciplinák elsajátítása foglalja le. Az érettségi és a doktorátus megszerzésének ideje a talmudi tudás rovására történhetik csak és azért az orthodoxia elveti a szemináriumrendszerét már csak azért is, mert az irodalomtörténeli kritikának I-ten szavára való alkalmazása — és ez a bünös szellem uralkodik a szemináriumokban, — az orthodoxia számára elviselhetellen profanizálása az Örökkévaló kinyilatkoztatásának. Ettől eltekintve, orthodox tanítás szerint a Tórárt tanulni בה תהור להפור קדום kenyérkereseti eszköz gyanánt nem szabad.

Nem a szeminárium ügye tehát az, ami az orth. jogérzetet bántja e kérdésnél, hanem a legbensőbb zsidó ügybe való beavatkozás. Az ember azt várná egy vezér-

kari kapitánytól, hogy lovagias lesz lelkesekkel szemben. Hiszen a régi monarchia idejében a katonák mellett a papokat tartották a trón és a haza oszlopainak.

De épen ez a támadás reflektorként bevilágít a magyar antiszemitizmus specielis voltának és nivótlanságának sötétségébe. Másol is van antiszemitizmus, de intelligensebb, műveltebb és céltudatosabb. Van olyan antiszemitizmus is, a mely a vallásos zsidóságot becsüli, mert nem tartja olyan destruktívnak, mint a hagyományokat mellőző neolog réteget. Látjuk máshol azt is, hogy az asszimiláció antiszemita hivei az orthodoxiát nem szeretik, de a szokásaiban s életmódjában zsidótan izraelitáknak megbocsátanak. Sőt van olyan antiszemitizmus amely cionista hitvallást öszintének s támogatónak véli. De a magyar antiszemitizmus a fórumon szereplő neológ zsidók ellen elkeseredetten küzd, az orth. kispolgárt, a maga szövetségesei, italmérésai és honosítási politikájával tönkretenni igyekszik, a cionista szót legmegbélyegzőbb jelzőnek használja a zsidó szó elé! Ezen antiszemitizmus valóban elvtelen és nivótlan, mert teljesen a régi cári uralom alatti zsidógyűlöletnek miniatürje. Ezt az antiszemitizmust már körvonalozta Aesopus. amikor elmeséli, hogy a farkas a báránnyal addig vitatkozott, amíg a farkas megunván a bárány argumentálását kijelentette: „hát akkor ok nélkül foglak széltépni“.

Görbösök ideálja Aesopus farkasa, de Rabbi Josua ben Chananja másképen tudta ezt a mesét, „Hetven farkas van és egy bárány és a hetven farkas nem tépheti szét a bárányt, — mert őrzí a pásztor, Izrael őre.“ És ez a nagy mester nem volt elfogult. Mert ő hirdette הסידי אומות העולם יש להם חלק ביום הבא לעולם הבא: „a derék nem-zsidónak is része van a tulvilági üdvösségben“. Vajjon az Aesopus farkasának imádóira is gondolt-e, az kétséges, de az nem kétséges, hogy a bárányt a pásztor meg fogja őrizni.

A jesivák problémái.

Mai cikkünk témáját már egyik hozzászólás röviden érintette, de részletesen ezzel a kérdéssel eddig még nem foglalkoztunk. A zsidó vallásos iparosképzést mi is fontos és sürgősen megoldandó kérdésnek tartjuk, de nem igen hisszük, hogy ezt a jesivák keretében meg lehetne valósítani. Egy-két helyen talán lehetne az iparosképző-jesivák felállításával kísérletezni, de általában a jesivák csak akkor felelhetnek meg magasabb céljaiknak, ha a bocherek — legalább befejezett 18-éves korukig — kizárólag tanulmányaikkal foglalkoznak.

Az iparosképző-jesiva.

Eddig ezen lap hasábjain a jesivák problémája-rovójában csak a jelenlegi jesivákkal foglalkoztak a i. cikk-író urak.

Ezennel bátor vagyok felhívni a konzervatív zsidóságot egy fontos jelenségre, mely sürgősebb megoldást kíván, mint a létező jesivák rendezése.

A jesiva-bocherek a jesivákból kikerülve, túlnyomó része a konzervatív zsidóságot erősíti, tekintet nélkül arra, hogy rendezett, vagy rendezetlen állapotok voltak-e azon jesivában, ahol tanultak. De van a konzervatív zsidóság fiainak egy jelentékeny számu rétege, mely sajnos a hitű zsidóság számára, nagyon csekély kivétellel, elveszett.

Ezek, a még vallásos szülőktől származó iparos tanulók és segítők.

Ha az ifjúságnak ezt a rétegét nem igyekszünk megmenteni a konzervatív zsidóság számára, akkor a jövő generációkban már hatványozottan lesz észlelhető a konzervatív elem gyengülése és a jövő generációk nagyfokú elzsidótltságának szomorú és végzetes perspektívája táruul élénk.

Mert főleg a városokba kerülő tanoncok túlnyomó része, bármily vallásos nevelésben részesült is otthon, új környezetének befolyása folytán hűtlen lesz azon tradíciókhoz, melyekben nevelkedett és teljesen vallástalanná válva, a konzervatív zsidóság számára elveszett.

A jövőben még szaporodni fog azon vallásos családapák száma, kik a megváltozott gazdasági viszonyok által kényszerítve, fiaikat ipari és kereskedői pályára fogják adni és ezáltal a jesiváktól még többen el lesznek vonva, annyira, hogy belátható időn belül a konzervatív zsidóság — mint jelenleg Németországban — a minimumra redukálódik.

Alakultak ugyan orthodox körökben különböző egyesületek, melyek hivatva lettek volna az ipari és kereskedelmi téren működő ifjakat vallásos életre, szombat megtartására stb. buzdítani, de eredményt nem értek el, nem is érhetnek, mivel a logikusan gondolkodó előtt világos, hogy ily uton a kérdést szanálni — nonsens.

Az ifjúságnak ezt a rétegét — nézetem szerint — csak az iparosképzéssel kapcsolatos jesiva létesítésével lehet megmenteni.

Az iparosképző-jesivát úgy képzelem el, hogy a nap bizonyos szakában a tanulók ott ipari oktatásban részesülnének, legtöbb időt azonban a tanításra fordítanák.

Az ónodi rabbi létesített ily irányú jesivát, de a kellő megértés és a kellő támogatás hiánya miatt egyideig csak tengődött, azután megszünt.

Országos akciót kell indítani az eszme megvalósítására. A zsidó társadalom bármely árnyalatához tartozó, akiben még zsidó érzés van,

be fogja látni, hogy ma, mikor a konzervatív zsidóság az adott körülmények folytán, kénytelen fiait a jesivától elvonni és ipari meg kereskedelmi pályára adni, gondoskodni kell arról, hogy ne váljanak a mai iparos generáció többségéhez hasonlóvá, azaz vallástalanná.

A vallásosság azonban a nevelés eredménye.

Neveljünk oly iparos generációt, mely valláserkölcsei alapon áll és így a konzervatív zsidóságnak kiegészítő részévé válik.

De nevelni kell fizikailag is, hogy az egyoldalú szellemi működés által beállt degenerációt a vallásos réteg ifjúságánál ellensúlyozzuk, a testi satnyaságot kiküszöböljük, hogy az ifjúság egészségesebb idegekkel és edzettebb fizikummal, mely nem roppan össze egyhamar, — lépjen az élet küzdőporondjára. Az iparosképző jesiva megoldandó a kérdést, mert a konzervatív zsidóság gyermekei tömegesen lépnek ezen intézménybe, mivel existenciális aggodalmak nem tartanak vissza sem az apákat, sem fiaikat.

Igy teremtené egy mennyiségre is nagyon jelentékeny réteg, amelyben tovább élne a zsidóság.

Vajha rácszmélne a zsidó társadalom a jelenlegi letargiás nem-törődömségének szomorú következményeire és támadnának Izraelben oly — anyagiakkal megáldott — egyének, kik az ősi tradíció, a vallási konzervatívizmus megmentésére törekvő ezen eszmét az ügyszó mellesleg, az akarásnak egy energikus nekilendülésével — megvalósítanák.

Nyirbogdány.

Tannenbaum Salamon

Aakarjátok Tóránk fenntartását? Erősítsétek a Tomché Jesivoszt.

Adja mindenki legalább heti egy kosztnap megváltását!

A vallástörvény védelmében.

Reflexiók a beledi főrabbi cikkéhez. — Igen tisztelt Szerkesztő Ur שליטת! Engedje meg, hogy a beledi főrabbi urnak a Zsidó Ujság 4-ik számában megjelent leveléhez a következő megjegyzéseket fűzhessem.

Az igen t. beledi kollegám felfedezése előttem nem új. A kókusz-zsirban a hamisítások — tudtommal — régi keletűek. Ennek előtte már 15 évvel járt nálam egy bpesti kókusz-zsir gyár megbízottja, aki gyártmányára tőlem hechsert kért. Miután alapos megvizsgálás alá vettem a gyárat, annak berendezését s az ott leraktározott ipari cikkeket, meggyőződtem arról, hogy az ezen gyárban készült áru מריפה ונבילה és mert azok a gyártók a raktárakban levő már kész árut, mint כשר árut adták és árusították, velük szóba nem álltam és semmiféle tárgyalásokba nem bocsátkoztam.

15 évvel később, illetve néhány hónappal ezelőtt azonban a következő eset történt: egyik budapesti szanatóriumban jártam, ahol nagy súlyt fektetnek a kőserságra. A gondnok bemutat nekem egy csomag ilyesféle kókusz-zsir készítményt, amelyen egy héberbetűs szöveggel ellátott bélyegző-forma kicsi nyomtatvány volt és kérde tőlem, vajjon ezen készítmény megbiz-

ható-e? Legnagyobb meglepetésemre az első pillanatban láttam, hogy ez a csomag a fentemlített gyárból származik és hogy a הכשר-nek látszó kis nyomtatvány, a gyártók által ki-spekulált valami humbug felirat, de amely a tudatlan közönséget könnyen megtévesztheti.

Nem tartottam érdemesnek ezen ügygel nyilvánosan foglalkozni, mert hiszen, aki igaz כשר háztartást vezet, az úgy sem fogad el másféle gyártmányt, csak azt, amely teljesen megbízható כשר.

Szerintem a kókusz-zsir gyártása nemcsak לא פשוט, hanem mindenkor הכשר-re szorult, mert mindig gyanúsítható azzal, hogy margarinnal vegyítették. Nem tartom keresztlühetőnek azt, hogy a kókusz-t fogyasztó közönség addig várjon kókuszra, amíg egy orthodox r. t. alakul, ami — némely felfogás ezerrint — talán megbízhatóbb volna. (Szerintem nem lehet megbízhatóbb, mert minden orth. rabbi, vagy rabbiság הכשר-je teljesen megbízható.) Azonban a הכשר-t adó kollegám b. figyelmébe ajánlom, hogy mint משינה-t, mindenkor egy tehetséges addig figyelmes a közönségnek, ügyes és munkaképes fiatalerőt alkalmazzanak, aki alapos vizsgálat alá tud venni mindent.

A hechsert soha nem lehet és nem szabad ליהר — lényegtelennek tekinteni. Az olyan cikk,

ami הכשר-re szorul, הכשר nélkül מריפה ואסור.

Hogy kiderüljön ne adassék annak, aki vallási szempontból egyénileg nem elég megbízható, az Sátoraljai helyen egy 25-ös rabbi-bizottság által már 1925-ben kimondatott — (amelyről a דרכה הנהה-cimű végrendekezési irat is megemlékezik) —, ez azonban csak bor és egyéb szeszitalokra vonatkozik, — אבל הוכא דאשר אשר, „ahol lehetséges, ott meg kell tenni, ahol nem lehetséges, ott nem föltétlenül szükséges.“

Van azonban rituális szempontból más igen fontos és sürgős, kérdés, amely megoldásra vár.

Ugyanis egy budapesti nagy kenyérgyár tulajdonosa és vezetője felhívta figyelmemet arra, hogy az eddig majdnem közismert מצאנו כשרה של ישראל הויר של פה סלטר ופה נחתום (közönséges pékkenyérre vonatkozó הויר (megengedettség) alkalmazhatása megszűnt teljesen, mert az utóbbi időben (1—2 éve), שומן אסור oly rituálisan tilalmas zsiradék használattal majdnem minden pékműhelyben mindenféle süteményhez (fehér s barna kenyér, kifli, zsemlye stb.), amely teljesen מריפה!

Ez utóbbit az összes orth. rabbik b. figyelmébe ajánlom.

Budapest, 1926 1/27.

Grosz J. József,

a budapesti orth. rabbikollégium tagja.

TÁRCA.

A második láng.

A hunfalvi jesivában szeretett nagymesterünk מריפה vezetése alatt, két ifju dől ki a tanulók sorából.

Az elsőnek halálát és ennek körülményeit már elbeszélte Guttman József, a Zsidó Ujság ezen rovatában. A második ifju láng kialvásának szomorú képét megpróbálom az alábbiakban esetelni, miután, alkalmam volt azon sajnálatos eset minden fázisát megfigyelni.

Nevére már nem emlíkszem pontosan de azt tudom, hogy Mojsének hívták.

Szép, fekete ifju volt. Hosszu halántékfűrtjei kétoldalt fel voltak kunkorítva és már legénytől is pelyhedzett az állán. Ugyhiszem, Sátoraljai helyről jött Hunfalvára, hogy tudás iránt való szomját a hunfalvi

Caddik tüdő forrásából csillapítsa. Tanult is nagy szorgalommal éjjelt nappallá téve, de még ebéd közben is a siur dallamos akkordjait hangoztatta. Mindig volt valami új feltevése, új ötlete, vagy hasonlata.

Társa voltam az asztalnál és még ma is fülemben csengnek szavai, mikor a Talmud egyik passzusát recitálta, amelynek lényege a következő:

„A szülők tiszteleténél meg vagyon irva: למען יאריכון ימך, hogy hosszú életű légy, a מורה שאלה דקן, azon parancsnál, mely azt mondja, hogy előbb küld el az anyagalambot és csak azután vedd el fiait, szintén meg van irva: למען יושב לך, hogy jólelted legyen és hosszú életű légy. Most ha valakinek megparancsolta az apja, hogy menjen fel a ducba és hozzon fiatal galambokat, a gyermek szót fogadott, előbb azonban elzavarta az anyagalambot, aztán elvette a fiókat, hogy azokat atyjának vigye...“

Visszafelé azonban leest és meghal Hol van ennek a jóléte és hosszú élete?

Erre a Talmud azt feleli, hogy az, ami irva van, hogy hosszú életű légy, azt úgy kell értelmezni למען יאריכון ימך ליום, שכל ארור, hogy hosszú életű légy a tulvilági életben...

— Véleményem szerint — folytatta Mojs: — a תלמוד-תורה-ra, a Tóra tanulásának parancsára is ugyanez alkalmazható. Mert ottan is ugyanez a tétel áll: כי היא הויר, ez a te életed és időd hosszúsága. Előfordul מריפה, hogy egy fiatal becher, ki életében semmi mást nem tett, csak tanult, meghal. Önkéntelenül is felvetődik a kérdés: hol van ennek a Tórában biztosított hosszú élete? A talmudi felelet azonban erre is vonatkozhatik. A Tóra a mi tulvilági életünket biztosítja.

Mojsé, ki a feniteket mondotta, másnap ágynak esett. A מריפה-t kénytelen volt az ágyba venni, mert tanulni óhajtott. De

A színáji kinyilatkoztatás.

— A heti szakaszhoz. —
Irtá: Halász Fülöp.

Ősidők óta sokat bojgatott kérdése a szkeptikusoknak, kik le szeretnék dönteni a Hitet legszilárdabb talpazatáról: a természetfölötti kinyilatkoztatás gránitbázisáról, — tehát régi kérdés az, hogy miért is kellett volna I-tennek természetfölötti módon kinyilatkoztatnia magát ott a Szináj hegyormán, midőn maga az egész világmindenség is megcáfolatlan kinyilatkoztatása az I-tenségnek? Nem dicső oltár-e az egész föld, ahonnan miriádnyi virágszál kelyhéből kiáradó édes illatár szent tömjénként száll ég felé! Hát nem I-tentereműi és alkotói bölcsességét hirdetik-e a csillagvilágok miriádjával teliszórt Égboltozat? Ahol minden egyes falevél és fűszál dicshimnuszokat zeng I-ten teremtő és alkotó bölcsességének? Hiszen maguk a Szentírás dálnokai is szinte fáradhatatlanok abban, hogy utólérhetetlen erejű és szépséges szavakban tolmácsolják ama, a nagy világegyetemből kiharsogó I-tenhirdetést. „Az egek hirdetik I-ten dicsőségét.” *השמים יגידו כבודו* „A világosságot mint palástot ölti fel,

az egeket szőnyegként terjeszti széjjel.” *עשה את השמים כשטיח ומה שמים כרעיה*. „Együttesen zengnek a hajnal csillagai.” *בין יחד כוכבי בוקר*. Mindezek csak egyes hangtörések a világmindenségnek a szent zsolotárosok által tolmácsoló hatalmas Hailelűjájából.

Miért kellett volna tehát a világmindenséget alkotó nagy I-tennek természetfölötti módon kinyilatkoztatnia magát a Szinájon? — hangzik a szkeptikus kérdés. De ama kételkedés találó cáfolata Ijón könyvéből idézett vers: *מאחר פני כבוד ופירשו עליו עניו*. „Megfogódnak az ő trónusában és az ő felhőit kiterjeszti föléje.”

I-ten trónusa ez a nagy világmindenség. „Az ég az én trónom és a föld lábaimnak számolya.” „Az i-teni dicsőségnek fénysugarait tükrözteti vissza a rózsás hajnalpir és a virágok színpompája. De a felhőfátyol is ott lebeg a nagy világmindenség fölött. A gyarló ember nem látja meg mindenkor a teremtés művein széjjelömlő i-teni szépség sugárkévéit. Téves eszmék és tanok gyakorta ködkárpitot vonnak az ember lelki szemei elé, úgy hogy nem veszi észre az i-tenségnek a nagy mindenségben megnyilvánuló nyonyomait. Hiszen látjuk, hogy a Szinájon történt kinyilatkoztatás előtt polytheismusban voltak elmerülve az összes

népek. A tévelygő ember térdre hullott a természet jelenségei előtt és i-tenként imádta a bennük megnyilatkozó természeti erőket. Csak egyes kiváló szellemek sejtették meg homályosan, hogy ama jelenségek rejtő kárpitja mögött egy csodálatos bölcsességű és megmérhetetlen hatalmas. ságu dicső Lény irányít mindent. De ama kiváló szellemekben is csak inkább szent sejtelen volt az Egyi-tenben való hit, melyet az elmélet logikai következtetései is támogattak. De világos tudattá, az egész emberi életet uraló és irányító, az ember egész érzés- és gondolkodásmódját kormányozó *életprincipiummá* ama logikai következtetések és szívbéli szent sejtelmekből származott *monotheismus* nem vált! Ilyen mindent átfogó életprincipiummá csakis a *szináj* kinyilatkoztatás tette a monotheismust!

Hiszen a mi korunkban is tapasztaljuk feltétlen szükségességét ama színáji kinyilatkoztatásnak, midőn látjuk, hogy miként borult térdre a Természet előtt egy a színáji kinyilatkoztatás világtörténelmi tényét tagadó és az önmegismerés korlátolt voltáról megfelelő tudományos irányzat, s ahelyett, hogy I-ten trónusának tekintené az eget és az ő lábai számolyának a földet, i-tenné avatja magát a nagy mindenséget! Mert mi egyéb a természettudományoknak egy bizonyos irányzata, mint modern szólásformákba öltöztetett ősrégi pogány *pan-theismus*!

Hogy tehát megóvassunk mindenemű szellemi eltévelyedéstől, kellett felhangzania ott a Szináj hegyén I-ten csodás, *természetfölötti* kinyilatkoztatásának, hogy világos, határozott, minden kétértelműségtől mentes szavakkal hirdesse a világot megváltó szent igét: *„Én vagyok az Örökéletű, a te I-tened!”* S fel kellett hangzani a többi igének is: Ne lopj! Ne öl! Ne paráználkodj! Ne kíváncsi a felebarátodé! Egyetlenegy I-ten nemcsak az égnek teremtője, hanem teremtője a te bensődben is megnyilatkozó erkölcsi világrendnek is. S hogyha a nagy bölcselkedő Kant Immanuel azt írja: „Két tárgy létezik, mely mindig újabb

miért? De amikor a rebbe fájdalmas arcába néztünk és láttuk megeredő könnyeit, rosszat sejtettünk.

A rebbe lassu léptekkel az ucca felé tartott. Néhány lépéssel a kapu előtt az udvaron megállott. Ugyanakkor hírnök jött sietve, de nem szólt, hanem pár lépésnyi távolságban a rebbe előtt megállt, lehajította fejét és hallgatott. A rebbe legyintett a kezével és visszafordult.

Pár száz tanítványa már az udvaron volt és mikor tudomásunkra jutott ifju kollégánk halála és láttuk az öreg caddikot, szerellett mesterünket összetörve és sirva végighaladni soraink előtt: megeredtek könnyeink és szem nem maradt szárazon.

A rebbe, mielőtt szobájába ment, még egyszer megállott és mélabusan, halkán, szinte önmagában mondotta: *יאיבון ימין*. „Legyen hosszú életed a tulvilági örökös életben.

Herzfeld Henrik

csakhamar kiejtette a kezéből a foliánt, mert nagy láz gyötörte és nagyon gyöngének érezte magát. Az orvos kanyarót állapított meg. Harmadnap, mikor éppen „siurtól” jöttünk, egyik kollégánk futott velünk szembe és velőtrázóan kiáltotta:

— Fiuk, vissza a Bészhámidrosba! Mondjunk Thillimet, imadkozzunk Mojséért! Most van a krízis és az orvos reménytelennek tartja . . .

Mindannyian visszatértünk a bészhámidrosba és ájtatos imádkozásba kezdtünk. A rebbe az udvaron izgatottan fel s alá járkált, kezét a mellényébe függesztve. Arca fájdalmas és megtört volt, amilyenek csak *התעורר באב*-kor láttam.

Jómagam a bészhámidrás aalaka mellett álltam és a rebbe gyakran érdeklődött, hogy hol tartunk. Mikor a Thillim utáni imába akartunk fogni, a rebbe legyintett kezével és így szólt: „Hagyjátok abba! Elég volt . . . !

Mindenki meglepődött, hogy az imát abba kellett hagyni. Senki sem tudta, hogy

és erősödő csodálattal tölti el a kedélyt, minél gyakrabban és tartósabban foglalkozik vele az emberi gondolkodás: a fölöttünk lévő csillagos égboltozat és a bennem lévő erkölcsi törvény”. Ugy akkor arra hivatkozhatunk, hogy ez a két tárgy a színáji törvénytablákon is visszafükröződik. Ime, az első törvénytábla szövege: *זכור וכו' כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ*. „Emlékezzél meg a szombatról . . . hat napon teremtette az Örökkévaló az eget és a földet . . .” Ime, a csillagos égboltozat áhítatos szemlélete! A másik törvénytábla pedig hirdeti: Ne lopj! Ne öl! stb. Ime, az erkölcsi világrend sérthetetlen törvénye.

„Valóban: A táblák I-ten műve valának, és az írás I-ten írása, a táblákra vésve”.

Egy főrabbi elhunyt.

הרב הגדול משה יוסף חיים פישמאן זצ"ל.
— Saját tudósítónktól. —
Nagyvárad, sevát 13.

Megdöbbenő gyászhiert jelentek. Joggal kezdhetném tudósításmat azazal: *לא איש בשורה אני היום*, „nem a kívánatos hir embere vagyok én ma”. A Tóra egyik lankadatlan munkása, a régi zsidó vallásosságnak egyik példaadó megtestesítője, aki Bihar-megye egyik kis hitközségében vezetete hivatást a zsidó erények ösvényén odaadással, igénytelenséggel és szent hevülettel, *R. József Chajim Fischmann זצ"ל* mezőtelegrdi főrabbi időnek előtte elhunyt.

A megboldogult kitünő családból származott, Atyja a hírneves Feisch Fischmann זצ"ל, aki a Keszav Szófer idejében működött Pozsonyban mint *מגיד* (hietszónok) s ahol még mindmáig beszélnek nagynevű, mélyreható munkásságáról. R. Mose Hirsch *Fuchs זצ"ל* hírneves nagyváradai főrabbi kitünő jesivájában tanult (a *Zsidó Ujság* szerkesztőjével együtt.) A jesivának egyik legkitünőbb növendéke volt. Később nőül vette *R. Amram Blum זצ"ל*, a híres berettyóújfalusi főrabbinak leányát és 24 éves korában már rabbija lett a mezőtelegrdi hitközségnek. 34 esztendőn át tanult és tanított hitköz-

ségében csendesesen és szeretettel. Két hét előtt agyvérzése támadt, a mely tegnap, sevát 12-én, véget vett tiszta és nemes életének 58 éves korában.

Ma végbement temetésén megnyilvánult az általános tisztület és becsület, amely övezte. A környékbeli összes rabbik megjelentek végfisztesztésén. Ott volt a hitközség apraja-agyja. A gyász-szónoklatok sorát a gyászházban R. József Schwarz, az általánosan ismert nagytudású nagyváradai egyleti rabbi nyitotta meg. Szívbemarkoló szavakkal ecsetelte a nagy veszteséget, amely a hitközséget és vele együtt a zsidóságot érte. Szem nem maradt szárazon, amikor az ittmaradt, 3 év óta anyátlan és immár apátlan hét árváról beszélt. Miután a templomban elvégezték a szokásos *מקדשת* tartást, elbucszuttatta a kolozsvári főrabbi: R. Akiva Glasner. A temetőben méltatták a nagyfalusi és a magyarcsékei rabbik. Mivel késő délután volt, a többi megjelent rabbi mondott a szóról.

Összesen 58 éves volt az elhunyt, 58 héber számbeli értéke *נה*, s így joggal mondható róla egy kis változtatással a szentírás *אלה תולדות אלה תולדות* hála az Égnek, a hitközségi életben az orthodoxia erősödik s a nem orthodox irányzat gyengül. Ezért tapasztalható, hogy kisebb helyeken levő statusquo vagy neolog hitközség el-sorvad, míg mellette az orthodox hitközség fellendül. Nem akarunk neveket említeni, de a kisvárdai urak, ha egy kicsit körülnéznek, majd látnak nem nagyon lelkesítő példákat.

Ebből az alkalmából tollunk elé fordít egy jellemző incidens a holland zsidó reform-mozgalom történetéből. Hollandiában is akartak egy reform-községet alapítani, többek között azon az alapon, hogy minden ünnepnek csak az első napját tartásák, a másodikat nem. Mikor megmajdnem ott tartottak, ahol most a kisvárdai urak, akkor felállt egy józan ember és azt mondta:

— Urak, hagyjuk abba a játékot. Amíg mi orthodoxok vagyunk, addig testvéreink tartanak minden ünnepnapot, mi meg semmit. De, ha külön hitközséget szervezünk, akkor illik legalább egy napot tartani. Hát akarunk mi egy napot is tartani?

A kisvárdai szervezkedésnél is kérdeznék, hogy a *nem-tartást* akarják-e intézményesen biztosítani?
— Biznunk kell az árvák atyjában, akiről a zsolotáros mondja *כי אני ואמי עיני ה'*, hogy akit apja és anyja elhagyott, azt ő istápolólag oltalmába veszi”. De viszont a hitközségeknek, a zsidóság illetékes köreinek tenni kellene már valamit, hogy a legrettenetesebb nyomornak és a legbizonytalanabb sorsnak ne legyenek kitéve az Ur szolgálainak ittmaradtjai. A most elhunyt tudós, jámbor, nemeslelkű mezőtelegrdi rabbi esete is fájdalmas hangossággal hirdeti e kérdés elintézésének sürgős voltát. — *זכור צדיק לברכה*. R.

szakadás előtt a kisvárdai hitközség.

Szakadás előtt a kisvárdai hitközség.

Kisvárdai tudósítónk jelentése szerint a 120 éve fennálló ottani hitközségben szakadás készül. Vasárnap ugyanis a hitközség 50–60 tagja összegyülekezett és dr. Szilágyi József és dr. György Ferenc előnklete alatt gyűlést tartott. A gyűlésen elhatározták, hogy kilépnek az orthodox hitközségből és statusquo alapon szervezkednek új hitközséggé, még pedig anyagi okokból.

A szecessió megindító azonban elfelejtettek arról, hogy rosszul választották meg mozgalmuk idejét. Magyarországon jelenleg *בשורת השם* hála az Égnek, a hitközségi életben az orthodoxia erősödik s a nem orthodox irányzat gyengül. Ezért tapasztalható, hogy kisebb helyeken levő statusquo vagy neolog hitközség el-sorvad, míg mellette az orthodox hitközség fellendül. Nem akarunk neveket említeni, de a kisvárdai urak, ha egy kicsit körülnéznek, majd látnak nem nagyon lelkesítő példákat.

Ebből az alkalmából tollunk elé fordít egy jellemző incidens a holland zsidó reform-mozgalom történetéből. Hollandiában is akartak egy reform-községet alapítani, többek között azon az alapon, hogy minden ünnepnek csak az első napját tartásák, a másodikat nem. Mikor megmajdnem ott tartottak, ahol most a kisvárdai urak, akkor felállt egy józan ember és azt mondta:

— Urak, hagyjuk abba a játékot. Amíg mi orthodoxok vagyunk, addig testvéreink tartanak minden ünnepnapot, mi meg semmit. De, ha külön hitközséget szervezünk, akkor illik legalább egy napot tartani. Hát akarunk mi egy napot is tartani?

A kisvárdai szervezkedésnél is kérdeznék, hogy a *nem-tartást* akarják-e intézményesen biztosítani?

— Biznunk kell az árvák atyjában, akiről a zsolotáros mondja *כי אני ואמי עיני ה'*, hogy akit apja és anyja elhagyott, azt ő istápolólag oltalmába veszi”. De viszont a hitközségeknek, a zsidóság illetékes köreinek tenni kellene már valamit, hogy a legrettenetesebb nyomornak és a legbizonytalanabb sorsnak ne legyenek kitéve az Ur szolgálainak ittmaradtjai. A most elhunyt tudós, jámbor, nemeslelkű mezőtelegrdi rabbi esete is fájdalmas hangossággal hirdeti e kérdés elintézésének sürgős voltát. — *זכור צדיק לברכה*. R.

Kassai levél.

— A Zsidó Ujság tudósítójától. —

Kassa, 1926. január 28.

Szerkesztő ur jól értesült lapja, a Zsidó Ujság, legutolsó számában a kassai orth. országos nagygyűlésről érdekes és elég kimerítő hírt adott. Engedje meg, hogy ezt a híradást a következő megjegyzésekkel és új adatokkal kiegészítve, megint felvegyem a kapcsolatot Csonkamagyarország egyetlen orth. felekezeti újságjával.

Azzal kezdem, hogy Önök, a valástalan cionizmust illetőleg, irigylésreméltó helyzetben vannak. Tagadhatatlan ugyan, hogy Csonkamagyarországon is vannak cionisták, de ami a híhű zsidó élet várta, a hitközségeket, azaz ezek vezetőségét illeti, örvendetes ténynek mondhatják, hogy a cionisták nem ostromolják a várakat; talán egyetlen hitközség sincs, melynek vezetőségében tekintetbe jövő cionisták is helyet foglalnának.

Egészen más a helyzet itt nálunk, Szlovenszkóban. Itt a cseh állampolitika, mely nemzetiségnek deklarálta a zsidóságot, valósággal melegágyat készített a cionizmusnak, melynek követői most már a Herzl-féle jelszó: „erobert die Gemeinden!“ szerint cselekedve, a hitközségeket igyekeztek maguknak meghódítani.

A fenyegető veszély ellenhatást eredményezett és erélyes tette készítette a zsidóságot féltő irányadó köröket. A kassai orth. hitközség meghívására, mintegy száz, szlovenszkói és ruszinszkói hitközségből több mint ötszáz delegátus jelent meg a kassai nagygyűlésre, még pedig egytől-egyig bále-bátim. Raibik szándékkal nem jelentek meg, hogy ezzel is dokumentáltassék, miszerint az országos gyűlés nem a rabbik befolyása alatt, hanem csakis a saját híhű meggyőződésére hallgatva tanácskozik és határoz. A kassai főrabbi részéről csupán annyi történt, hogy rövid megnyitó beszédben csak üdvözölte a megjelenteket, I-ten áldását kérte a gyűlésre, azután elváozott.

A határozati javaslat, melyet a

gyűlés mindvégig nivós tárgyalás után egyhangu lelkesedéssel elfogadott, a következő:

Határozati javaslat.

„A Kassán 1926 január 19-én, 5686 svat hó 4-én ülésező, számos hitközség kiküldöttje által látogatott orthodox zsidók országos gyűlése ünnepelesen kijelenti, hogy megingathatatlanul és szilárdan a szent Tóra alapján áll és el van határozva, hogy az orth. hitközségek szervezeti megtartsa azon az alapon, a melyre a korábbi nemzedékek nagyjai és cadikjai által állítottak. Az orth. községi szervezet legelső előharcosaihoz hasonlóan kijelenti az országos gyűlés, hogy az orth. zsidóság minden intézkedésében továbbra is aláveti magát a vallási tekintélyek utmutatásának bármire is vonatkozzanak ezek, a biblia értelmében, mely így szól: ונאח אל הכהנים הלוים ואל השומט אשר יהי בימים ההם לא תסור מן הדבר אשר יגדו לך ימן ושמאל.

Ez alól a vallásos szellem megtartása és fejlesztése érdekében szükségesnek ítélt politikai természetű intézkedések sem lehetnek kivételek.

Ebből a célból az országos gyűlés kéri az ország rabbinikus tekintélyeit, hogy lehetőleg rövid időn belül országos nagygyűlést hívjanak egybe, amelynek feladata lesz az orth. zsidó lakosság vallási viszonyait alaposan megtanácskozni és azokat az irányokat megállapítani, amelyek szerint beható szanálás elérhető. Az orth. zsidóság teljes bizalmat szavaz vezetőinek és felháborodással utasítja vissza az ellenfelei által hangoztatott lehetőséget, hogy a jövőben majd elfordul tőlük.

A gyűlés kijelenti, hogy a zsidó hitközség, mint a zsidóság legfontosabb szervezeti institúciója, kizárólag az összesség és egyes tagjai vallási életének megóvása és fejlődése, valamint az ezekhez szükséges intézmények fentartása céljából alapított. A jövőben is csakis ezen célokra szolgálhat. A gyűlés tehát felhívja a pozsonyi orth. országos Iroda vezetőihez, valamint a tiszteltre méltó rabbikhoz, akik minden erejük latbavételével arra törekedtek és a jövőben is törekedni fognak, hogy országunk zsidóságát a cionista befolyásoktól tisztán tartják. Határozottan tiltakozik a becsületbe-vágó gyalázkodások és ócsárlások ellen, amelyekkel a cionisták és mizrachisták ezt a hálát érdemlő munkát lealacsonyítani igyekeznek. A gyűlés felszólítja országunk orth. zsidóságának vezetőit, maradjanak a megkezdett uton, hogy munkálkodásuk I-ten segítségével teljes siker koronázza.

bályszerű intézkedéseket tegyenek és gondoskodjanak róla, hogy az ezen feladatkörrel nem egybehangzó cionista és nacionalista befolyások minden körülmények közt a hitközségektől távol tartassanak.

A gyűlés emlékeztet rá, hogy a cionista szervezet törekvései már az 5664-ik évben országunk valamennyi irányadó rabbinikus vezetője által mint a zsidóság alapjainak és a szent Tóra érdekeivel összeegyeztethetetleneknek nyilvánítottak. Az akkori döntéssel országunk mostani rabbinikus vezetői is nemcsak egyet, értenek minden más ország nagyjaival és cadikjaival, hanem a cionista és mizrachista ideológiának az utolsó években észlelt fejlődésében, nevezetesen azokban az eszközökben, amelyekkel országunk cionistái és mizrachistái vallásellenes nézeteiket a hitközségekben, testületekben és egyletekben meghonosítani igyekeznek, nemkülönben abban a befolyásban, melyet a törvényalkotó testületekre gyakorolni megkísérlelnek: kiváló veszélyeztetését látják nemcsak a zsidóság vallási, de szociális gazdasági és politikai érdekeinek is, valamint a zsidógyűlöletnek országunkban való kárhuzatos előmozdítását is látják benne. Ennek következtében a gyűlés a kor sürgős követelményeinek tartja, hogy minden erő megfeszítésével a cionista és nacionalista eszmevilágot a nyilvános zsidó életből kizorítsa s hogy különösen az ifjúságot annak káros befolyásától megóvja.

A gyűlés emellett bizalommal és hálátelten tekint fel az orth. ország Iroda vezetőihez, valamint a tiszteltre méltó rabbikhoz, akik minden erejük latbavételével arra törekedtek és a jövőben is törekedni fognak, hogy országunk zsidóságát a cionista befolyásoktól tisztán tartják. Határozottan tiltakozik a becsületbe-vágó gyalázkodások és ócsárlások ellen, amelyekkel a cionisták és mizrachisták ezt a hálát érdemlő munkát lealacsonyítani igyekeznek. A gyűlés felszólítja országunk orth. zsidóságának vezetőit, maradjanak a megkezdett uton, hogy munkálkodásuk I-ten segítségével teljes siker koronázza.

Iskolaavatás.

A budapesti orth. hitközség új leányiskolája.

Lélekemelő ünnepszeg keretében avatta fel a budapesti orth. hitközség január 31-én a Kertész-utcában elemi leányiskolájának új helyiségét. Az iskola teremtéi zsufolóságig megtöltötte az érdeklődő közönség, melynek soraiban megjelent a hitközség elöljárósága óbudai Freudiger Ábrahám hitközség elnök és az iskolaszék Klein Márkus iskolaszéki elnök vezetésével, az orth. hitközség minden számottevő tagja, valamint az ösztantestület az elemi leányiskola növendékeivel.

Az ünnepélyt, mely a „Hiszekegy“ elnevelésével kezdődött, a hitközség illusztris elnöke: óbudai Freudiger Ábrahám mély hatást keltő beszéddel nyitotta meg, melyben visszatekintett 12 évi elnökségére. Különös büszkeséggel tölti el az a tudat, hogy az ő működése alatt a Talmud Tóra és többi iskolatypusok virágzó intézménnyé lettek, tanerői, fizetés tekintetében is az állami tanerőkkel azonos bánásmódban részesülnek és az, hogy az iskolák vezetését dr. Deutsch Adolf igazgatóra bízta, a kinek irányítása mellett azok mintaszerűen fejlődtek és úgy az állami tanfelügyelet.

Hogy a cionistáknak a hitközségek hagyományos jellegének megváltoztatására irányuló aggresszív törekvései ellen sikerrel fellépessen, szükségesnek véli a gyűlés, hogy mindazoktól, akik cionistáknak vallják magukat, valamint mindazoktól is, akiknek életmódja a szombat megszenteltetésére és hasonlóképpen a szent Tórával ellentétben van, az orth. hitközségeken belül az aktív és passzív választójog megvonassék.

A gyűlés elhatározza, hogy az ezen határozati javaslatban kifejezésre jutott kívánságokat megvalósítás és az ehhez szükséges szervezeti intézkedések esetleges létesítése céljából az illetékes fórumok elé terjesztí.

A határozati javaslat fölött kétszer (ellenpróbaival) szavaztak, hogy egész határozottsággal meg lehessen állapítani, hogy a gyűlés a határozati javaslatot abszolút egyhangúsággal fogadta el. Ezek után a napirend többi pontját intézték el. Ezek közt volt Goldstein Dezső kassai lakos előadása az orth. zsidó sajtóügy kiépítésének szükségességéről, mely előadás-kapcsán Braun J. J. (Pozsony) ajánlotta, hogy részvénytársasági alapon kiadó-üzletet alapítsanak. A gyűlés el is határozta, hogy a sajtóügy megszervezésével Braun J. J.-t bizza meg.

Végül a gyűlésnek a sajtóügyre vonatkozó állásfoglalásához megjegyzem, hogy mindenki belátta, hogy megfelelő sajtó nélkül nem lehet eredményeket elérni, sajtó nélkül csak mankón jár minden ügy. Okultak a cionisták példáján, akiknek Csehországban és Szlovenszkóban is, Ruszinszkóban is nagyszerűen szervezett sajtójuk van és leginkább ennek köszönhetik sikereiket. Elhatározta tehát a gyűlés az orth. zsidó sajtó-ügy intenzív felkarolását, jóllehet, már van egy német-nyelvű orth. sajtóorganum, a Jüdische Presse, mely Bécs-Pozsonyban jelenik meg.

Bölcsmondások, aforizmak

Szép feleség, szép lakás és szép berendezés: ez a három emeli a férfi önérzetét. (Brochesz 57.)

Ha bal kezünkkel el is taszítjuk magunktól a feleséget, a gyermeket és a szenvedélyt: jobb kezünkkel megint magunk felé vonjuk. (Szanhedrin 107.)

mint a hitközség legteljesebb megelégedését bírják.

Rámutatott arra, hogy az iskola főleg teoretikus nevelést nyújthat a gyermekeknek, míg a praktikus nevelés inkább a szülők feladata, ami csakis jó példaadással lehet eredményes. A szülők neveljék gyermekeiket vallásosságra és tekintélytisztelőre, mert a tekintélytisztelőt alapföltétele az i-tenfélelemnek. Hangsúlyozta, hogy az iskola programm még nincs teljesen megvalósítva és kilátásba helyezte továbbképző iskolák létesítését is.

Megelégedését és köszönetét fejezte ki a tantestületnek, mely a hitközség intencióit szem előtt tartva, — a legnagyobb odaadással végzi munkáját

A hitközségi elnök gondolatokban gazdag beszéde után Klein Márkus iskolaszéki elnök beszédében hálát adott az Örökkévalónak, hogy ismét iskolát avathatnak, ahol a Tórást az i-tenfélelmet megalapozzák és kérte a tantestületet, hogy továbbra is a Tóra szellemében, i-tenfélelemre neveljék a gyermekeket.

Ezután dr. Deutsch Adolf igazgató szólalt fel, a tőle megszokott lendülettel. — Miután ugymond — a hitközség elöljárósága ezideig minden törekvését a befelé irányuló csendes működésre fordí-

יש פסה
Husvéti áru

ismét készít ez évben az ismert kitűnő minőségben, szigoruan rituális előírás szerint

Schreiber Simon

az egri főtisztelendő főrabbi ur felügyelete alatt

FRANCK HENRIK FIAI R.-T.

LEVELEZÉSI CIM:

BUDAPEST, VI., NAGY JÁNOS-U. 1.

TELEFON: 129-19.

FŐPOSTAFIÓK: 216

tta, kötelességének tartja, hogy ez alkalommal nyilvánosan rámutasson arra a hatalmas fejlődésre, melyet az utóbbi években a budapesti orth. iskolák felmutathatnak. A lefolyt 6 évben gyors egymásutánban létesültek hitközségünkben a különböző iskola-típusok, a mi által lehetővé vált, hogy az orthodox fiúk és lányok a mi vezetésünk mellett kezdhesék és fejzessék be tanulmányaikat. Tanintézetünk nagyságuknál és belső értéküknél fogva az ország zsidó iskolái között vezető szerepet töltenek be. Iskoláink ezen nagyarányú fejlődéséhez — nemcsak pénz és pénz és pénz, hanem elsősorban koncepció, megértés és a zsidó iskola hivatásának megfelelő értékelése és átértékelése kellett. Szerencsének tartja a hitközség és a jövő generáció fejlődése szempontjából, hogy a hitközség elnöki székében oly férfi ült, aki felismerte, hogy a nagyváros zsidótan létkörében csakis a vallásos szellemben vezetett iskola képes a zsidó értéket konzerválni, aki állandóan hangsúlyozta, hogy a különböző provinciából összeverődött konglomerátumot csakis az iskola összeolvasztó ereje képes egységgé, „hitközségalkotó“ elemmé tömöríteni Klein Márkus iskolaszéki elnöknek az iskola munkájára vonat-

kozó megjegyzéseit szóló mindig 100 százaléki honorálta, mert azok mély vallásosságból fakadtak. Megállapítja, hogy a tantesztület a hitközség intencióit állandóan szem előtt tartotta és oktatói munkájával nemcsak általános kulturértékeket a tanulóknak nyújtani, hanem elsősorban arra törekedett, hogy azoknak vallásos érzését erősítse és elmélyítse.

E tények tudható be azon örvendéses jelenség, hogy a mi hitközségünkben az iskola és szülők összhangját semmi sem zavarta. Mi sohasem feledtük azt, hogy elsősorban zsidó iskola vagyunk, melynek hivatása abban áll, hogy zsidósággal telített légkörrel az igazi zsidóság melegágyát, — a ghejtöt pótolja. Az iskola fejlődését a hitközség áldozatkészsége, a szülők érdeklődése és a tantesztület odaadó munkája folytán biztosítva látja.

Dr. Deutsch igazgató mélyreható fejtegetései nagy hatást keltettek és azokat a hallgatóság általános helyesléssel fogadta.

Ezután az iskola egyik növendéke mondott köszönetet az előjárásnak, hogy barátságos, meleg otthont szerzett nekik.

Az ünnepély után, mely a „Himnusz“ elnevelésével végződött, az érdeklődő közönség megtekintette a gyönyörűen berendezett tantermeket.

Speiser Ignác.

Ha jó felvágottat akar enni,
Ugy csakis a Skrek-hez kell
elmenni!

Mert a Skrek Lipót
orth. szalámi és füstölt-
hús különlegességei utó-
érhetetlenek!

Utánvételes postacsomagszállítás
naponta kétszer.

Az orth. mustár egye-
dül elárulítóhelye.

Gyár és főüzlet:

VII., Dob ucca 27. sz.

Telefon: József 14-17.

Choszid-rebkek Magyarországon.

A máramarosszigeti főbbi halála alkalmából sokan gondoltak a család ősapjára, R. Móse Teitelbaumra, aki a múlt század első negyedében Sátoraljujhelyen lett rabbi és a choszid-mozgalomnak erőlyes lökést adott. Ennek a mozgalomnak voltak Ujhelyen is ellenfelei. Saját dájénje, R. Dávid Friesenhausen a „Mishna“ könyvében kikel ellene. De R. Móse győzött, mert choszidsága egyesült nagy talmudi tudással. Ezt a jelenséget látjuk mindenütt Magyarországon. A choszidság csak mélyítése a talmudi alapon felépített életfelfogásnak, de nem a pótlója akar lenni.

R. Móse Teitelbaum előtt a magyarországi choszidoknak rebbejei rendszeren Galiciában és Orszországban laktak. Oda szoktak Felső-Magyarországból zarándokolni. Máramarosban például a wisniczi rebbe szava volt a döntő. És ezért, a mikor R. Móse fia, R. Eleozor Niszen lett Máramarosszigeten rabbi és a wisniczi frakció saját rebbejéktől kérték maguknak metszőt, R. Eleozor Niszen eltiltotta sz illetőt a metszéstől. A rabbitekintély eme megszállításában segédkezett neki az ötvenes évek híres ungvári rab-bija, R. Meir Asch, a mint ez „Mishna“ című művéből látszik.

Ezzel, a Sziget és Wisnicze közötti lévő ellentétet magyarázható az a viszálykodás is, amely most is folyik még Munkácson. A jelenlegi főrabbi nagyapja R. Salomo Spira körülrajongott rebbe volt ugyan, de a belzi rebbenek mindmáig megmaradtak hűvei a községében.

A galíciai rebbeiktől való függetlenítési hajlamot találjuk mondáktól körülövezett R. Eizik Taub nagyállói rebbe esetében.

A nagyállói rebbe, a „szól a kakas már“ nótának szerzője még R. Móse Teitelbaum előtt gyűjtött maga köré hűveket. Sirkővén az olvasható, hogy — lap szerint

tanult gemorét és hogy „ehrlischer Jid“ volt.

A R. Móse utáni czadilkok között legnagyobb hirre jutott az ő tanítványa, R. Czevi Hirsch, aki Olaszliszkán működött és mint mestere, kiváló tudós is volt. Az ő utódja lett R. Sajele Steiner (Keresztúr) aki pár hónap előtt hunyt el.

Szűkebb körre terjed a szaplonecai rebbe R. Jozsef Meirnek, a csengeri R. Oser Ansel Jungreinsnak, valamint R. Feisch-nak hatása, aki Tason működött. Az utóbbi talmudtudományát R. Perlesz Meirnal szerezte, a híres nagykarolyi rabbinál.

A magyarországi choszid mozgalomban — mint látjuk — nem észleljük a tulzó mistisztikus hajlamot, a mely az áhitat „Mishna“ és a szigoru törvény jog között ellentétet lát, hanem a kettőt egyesítik. Ép úgy nem tapasztaljuk a belső elfajul viszályokat sem.

Történelmünkéből.

A tanaiták korszaka. R. Simeon ben Setach.

(Folytatás.)

Rabbi Simeon élettörténetének ezt a vázlatát a következő történelmi adattal fejezzük be: Mint minden szigoruan igazságszerető embernek, rabbi Simeon ben Setachnak is sok ellensége volt. Hogy bosszút álljanak rajta, felbérelt hamis tanukkal olyan bűntényt bizonyítottak a fiára, melyért csakis halálbüntetés járt. A Szanhedrin csakugyan halálra ítélte rabbi Simeon fiát. De mikor ez utóbbit a vesztőhelyre vitték, a tanuk megbánák bűntöket és ünnepélyesen visszavonták előbbi vallomásukat. A bírák már hajlandók voltak, hogy érvénytelenítsék a halálos ítéletet, ekkor azonban az ártatlanul elítelt fiu így kiáltott fel: — Atyám, ha érvényt akarsz szerezni az igazságszolgáltatásnak, hadd legyek én a küszöb, amelyen keresztül az mindenüvé bevezetessék! A fiu életét áldozta fel, az apa viszont az ő apai

érzelmeit, hogy a törvény egész szigoru megóvassék.

Ne higgye tehát senki, hogy csak a rómaiaknak volt egy Brutusok, ak a törvény érdekében a saját fiát áldozta fel, Izraelnek ugyakkor, vagy talán még valamivel hamarabb, egy Simeon ben Setach-ja volt! Ez a fölötte tragikus esemény adhatta rabbi Simeon szájába azokat az ősmert szavakat, melyeket szanhedrin-beli bírótársaihoz intézett:

— *Legyetek óvatosak és körültekintők a tanuk kihallgatásánál! Hiszen saját fia is hamis tanuk vallo-másának áldozata lett.*

Hillel és Sammáj.

Nagyon szomorú korszak volt, amelyben ez a két, jellemre és az i-teni tan magyarázatára és alkalmazására oly nagyon ellentétes férfiú, egyesült erővel a zsidó vallás épületének megerősítésén dolgozott és ennek a magas szösz feladatnak élte minden lélegzétvételt szentelte. Jóllehet, nézeteik annyira különbözők voltak, mégis oly működést fejtettek ki ezek a férfiak, amellyel örök időkre rányomták a zsidóságra a maguk fémjelzőjének bélyegét. Holott a hírhedt Herodes uralkodása idején fejtették ki áldásos működésüket; annak a Herodesnek idején, aki szörnyeteg volt emberi alakban s aki már származásánál fogva mindentől iszonyodott, ami zsidó volt. Herodes t. i. azoktól az idumeusoktól (edomiták) származott, akiket első Hyrkanos király, miután leigázta őket, a zsidó hitre való áttérésre kényszerített. Ez a vallási kényszer, mely a zsidóság felfogásával annyira ellenkezik, csak hamar keservesen megbosszulta magát. A római hatalmasaknál történt lelkiismeretlen besugások és árulások, valamint mindenféle cselszövesek folytán végre sikerült, hogy ez az idumeus rabszolga léphetett Izrael trónjára s hogy a bitorolt trónust a jövőre is biztosítsa magának, Herodes minden lelkiismereti furdalás nélkül megtette, hogy a dicsőséges chasmoneus-uralkodóház minden leszármazottját részint nyers erőszak, részint törvényes formába bujtatott gyilkosságok útján meg-

ölette, hogy minden legitim trónigénylőtől egyszersmindenkorra megszabaduljon.

Nyilvánvaló tehát, hogy Herodes még bármely külső indító ok nélkül is ádáz ellensége volt a farizeizmusnak. Első Hyrkanos és Janai csak azért fáradozott a szigoru farizeizmus megsemmisítésén, mert ennek az irány-nak követői kétségbe vonták a főpapi méltóság betöltésére illetékes mivoltukat, annál jobban tudta Herodes, hogy őt, az idumeus származásu uralkodót, a farizeusok, csak a viszonyok kényszerének engedve — túrték meg a trónon. És jól tudta azt is, hogy ezek a szilárd jellemű férfiak sohasem fogják a trón ténylegesen bitorlóját és a chasmoneusok minden leszármazottjának gyilkosát törvényes uralkodónak elismerni. Hogy tehát megtörje a farizeusok hatalmát, Herodes nem csak azt tette meg, hogy a szaduceusokkal töltötte be a Szanhedrin minden állását, hanem azt is, hogy ennek a legfőbb törvényszéknek alelnöki állására egy esszeust, kinek Menáchem volt a neve, nevezett ki. Ez utóbbit állítólag azért, mert Menáchem, a maga „jóstehetségével“ és a jövőbelátás képességével kérkedve, azzal is büszkélkedett, hogy Herodesnek, — még mikor ez gyerek volt — megjövendölte, hogy Izrael uralkodója lesz.

כשר
Orth. Pótkávé

Rádió pótkávé

a előírásoknak szigoru betartásával, tiszt n nemesített cikóriából készült, kiváló minőségű és a legnagyobb rabbi-kapacitású nyilatkozata szerint — rituális szempontból — a legmegbízhatóbb orth. kávé gyártmány, mely minden más gyártmány-nal szemben előnybe helyezendő

Megrendelhető: Paskusz Károly Csorna és az ORIENT pótkávé-gyár R-T. Rádió-pótkávé osztályánál, Budapest, VII., Rákóczi-ut 76. szám.

De úgy látszott, a szaduceusoknak a szóbeli tan ellen tanusított renitenciája és a jámborkodó eszseusoknak a zsidó vallástudomány terén nyilvánvaló vaskos tudatlansága indokolt bizalmatlanságot keltett a népben oly Szanhedrin ellen, amelyből kizárták a zsidóság leghivatottabb támaszait, a farizeusokat. És jöllehet Herodes, aki keleti abszolutizmussal uralkodott, nem igen tördődött a közvélemény hangulatával, ez alkalommal mégis számolhatott a népnek mind zajosabbá vált elégedetlenségével, mert indíttatva érezte magát, hogy korának és talán minden időknek legnépszerűbb emberét, a farizeusok zászlóvivőjét, Hillelt, a Szanhedrin elnökévé kinevezze.

(Folytatása következik.)

E. M.

HIREK.

(Hercegi korona és kaftán) Egész perverz fantázia és beteges álmódoszás számba menne, ha nem olvasnók Jankovichnak Hágán lefoglott naplójában, Herceg Windischgrätz a hamisított frankokat előbb kaftános galiciakkal akarta terjesztetni. Tárgyalásokat akart kezdeni az állítólagos Rombach-uccai fekete bőr-mise papjaival az ő „hazafias” céljainak elérésére. Tessék elképzelni a kaftánt mint a tizenegy águ hercegi korona elfedőjét, tessék elképzelni a kaftánt mint malaclópó köpenyegét, amelynek redői alól a lóláb (azaz a hercegi korona) nem lóg ki! Pedig a lóláb kilógott. A herceg úgy gondolta: ha sikerül, akkor keresztény nemzeti ügy, ha nem sikerül, akkor kaftános galiciáner gaztett az egész és Franciaország kiengesztelhető egy kis pogrommal. Nem sikerült. Hálát kell adnunk a gondviselésnek, hogy megmentett bennünket ettől a vérvádtól. Mert Windischgrätz nem tett mást, mint a középkori latrok, akik éjjel bedobták a gyermekhullát a zsidó házba, hogy másnapra vérvádat koholjanak. Adjunk hálát az Égnek, hogy így történt s ne legyünk büsz-

kék arra, hogy a hercegi korona fedezékét keresett a kaftán redői között.

(A budapesti Machzike-Hádász egyesület) előjárósága és válaszmánya a napokban tartotta meg együttes üllését a pesti Sasz-Cheva helyiségében. *Sussmann* Viktor budapesti rabbi üdvözölte a szép számban megjelent budapesti és vidéki tagokat és ismertette az üllés napirendjét. A gyors és eredményes munka megkezdése szempontjából legfontosabbnak tartja, hogy a különböző bizottságok minél előbb megalakuljanak. Ajánlatára a következő bizottságokat választják meg: Ritualék bizottság, (elnök Silberstein Dávid rabbi Vác), Somre-Sabbosz, bizottság (elnök Korein Dezső Budapest), Talmud-Tóra bizottság (elnök Klein Márkusz Budapest), Propaganda, bizottság (elnök Dohány József főrabbi Halas). Alapító tagokul a következők léptek be, 100 pengős adományaikkal: Schlesinger Adolf, Schlesinger József, Klein Márkusz, Korein Dezső, Reitmann Manó, Roth Henrik, Kahana Frankl Samu, Weisz Mór, dr. Friedmann Izidor, Tauber Simon, Bohrer Feivel Budapest és Gottlieb Kiskörös. Különösen a **חובת נשים** körül fejlődött ki részletes vita, melyben majdnem az összes jelenlevők résztvettek. Dr. Deutsch Adolf ismertette az eddig megjelent magyar, német és zsargon fordításokat és pártolásra ajánlotta a felmerült életképes indítványokat. Elnök megköszönte a hozzászólásokat és azon reményének adott kifejezést, hogy legközelebb már nemcsak tervekről, hanem sikerekről is tud majd beszámolni.

(A budapesti orth. hitközség) disztermében az elmúlt vasárnap a hitközség színe-java gyűlésre gyűlt egybe, hogy — a f. hó 14-én megejtendő hitközségi választásokra való tekintettel — ragaszkodásukat és tántoríthatatlan bizalmukat, óbudai *Freudiger* Abraham elnök iránt, impozáns módon kifejezésre juttassa. Már a gyűlés külső képe, az egybegyűlt több száz főnyi közönség, is tanujelét adta a hitközségnek elnöke iránti szeretetéről és hűségéről. Ott láttuk az orth. Központi Iroda elnökét és aienökét, *Frankl* Adolfot és *Hartstein* Lázárt, akik megjelenésükkel és lelkesítő felszólalásaikkal a gyűlésnek ünnepeyes képet adtak. *Deutsch* Géza alelnök megnyitójában visszautasítja az elnök és előjáróság ellen — az ellenpárt részéről intézett izléstelen támadásokat s rámutat azon kétségtelenül elvitathatatlan nagy érdemekre, a melyeket

az Elnök a hitközségnek jelenlegi színvonalára való juttatása körül szerzett. *Klein* Márkusz szellemes héber metaforával oda konkludál, hogy egy nagy-nak a hangja akkor is visszhangra és követésre talál, ha az, mint jelen esetben az elnöké, fizikailag gyenge. — Szónok ajánlatára küldöttség ment az elnökört, akit megjelenésekor a közönség percekig tartó zugó tapsa és éljenzése fogadott. Az elnök felszólalásában megköszöni a nagy ovációt. — Még néhány szónok, köztük *Stern* Sámuel, *Reitmann* Manó és *Fischer* Ármin, beszélt akik egyetértelműen visszautasítják az ellenpárt támadásait s akiknek beszédeiből leszűrődik a meggyőződés, hogy a hitközség elnöki székébe egyedül a jelenlegi elnök van predestinálva.

(Sziójum Gyömrén) A Nedórim-traktátus tanulmányának befejezése alkalmából a gyömrői jesiva, — mint levelezőnk írja, — szép sziójum-ünnepelet rendezett, melyen *Steiner* Ignác gyömrői főrabbin kívül még *Grünberger* Abraham cell-dömölki főrabbi, *Schwartz* József gyömrői hitk. elnök, *Berger* Benjámin, mint a tétli hitközség képviselője és mások jelentek meg, akik valamennyien magvas tóramagyarázó beszédekkel emelték az ünnepelet fényét. Itt megemlítjük, hogy a gyömrői jesiva, mely néhány évvel ezelőtt csak 4—5 tanulóval állt, ma *Steiner* Ignác főrabbi lelkes vezetése alatt már 40 főnyi hallgatóságra szaporodott és színvonal dolgában az első közé számít; tudás dolgában sok hallgató a sziójum alkalmával is fényes tanujelét adta. Ennek a jesivának felvirágoztatása nagyrészt *Berger* Benjáminnak is érdeme.

(A máramarosszigeti irodalmi hagyatéka.) Máramarosszigetről jelentik nekünk: Megboldogult főrabbinak *שר העיריים מרה* *הנאמן* *Teitelbaum* *יצחק* fiatal kora dacára több, mély tudományra valló kéziratot művet hagyott hátra, egyebek közt egy magidusz és egy charifusz-könyvet, valamint egy magyarázatot a **מגן אברהם**-ra. Ez utóbbi oly kitűnő, hogy családja már régebben rábeszélte, hogy nyomtatásban jelentesse meg, de ő vonakodott. Tiszteői körében mozgalom indult meg, amely ennek a műnek minél előbb való kiadását célozza.

(A páduai egyetem rektora a zsidókról.) A több mint ezeréves páduai egyetem egyik legutóbb lezajlott ünnepélye alkalmával az egyetem rektor-magnificusa, dr. *Luca-tello* Luigi tanár, aki pedig igen jó keresztény ember, így aposztrofálta ünnepi beszédében az ünnepélyen résztvevő zsidó diákok csoportját: — Önök valóban I-ten kiválasztott népe. A zsidóság mindig nagy intelligenciája és elméleti tehetsége által vált ki. Az önök feladata, hogy ezeket a drága kincseket parlagon ne hevertessék, hanem tovább fejlesszék. Pádua főbabbija, dr. *Cassel-Bolognesi*, köszönetét fejezte ki a liberális rektornak elmondott szavaiért.

(Tisztujtás Győrött.) A győri orth. hitközség e napokban tartotta meg tisztujtó közgyűlését. Elnök lett *Grósz* Dávid, alelnökök *Schwarz* Izidor és *Wachsler* Dávid, ellenőr *Deutsch* Lázár, pénztáros *Frankl* Ferenc, templomgondnokok *Koppel* Zsigmond és *Zimmermann* Adolf, választmányi tagok lettek: *Steiner* Hermann, *Fischer* Ármin (győri), *Gestetner* Benő, *Gestetner* Imre, *Grósz* Zsigmond, *Raab* Mihály, *Neuhaus* Márkus, *Salczer* Gusztáv, *Ló-winger* Gyula, *Deutsch* Mór és *Wachsler* Gyula. A Talmud-tóra képviselője a választmányban *Steiner* Salamon, az iskolaszék elnöke *Spitzer* Arnold lett.

(A budapesti Gemilusz Cheszed-Alap) javára újabban *Böhm* Jakab ur 5 millió és *Stern* Ödön fél millió koronát adományozott. Ezenkívül — tekintettel néhány rendkívüli eset sürgős elintézésére — *Reitmann* Manó ur 18 millió korona kölcsönt bocsájtott az Alap rendelkezésére.

(Haláleset.) Makóról írják nekünk a következő szomorú hírt: Vasárnap hirtelen meghalt a városszerte közszeretettnek örvendő *Paskesz* Lázár 39 éves kereskedő. Az ily korán elhunyt — aki a főt. egri főrabbi ur veje volt — mint nagy Talmid-chochom a helybeli Sasz-Cheva elnökeként fejtett ki áldásos tevékenységet. Ezen, a bőkezű jótékonyágáról közismert férfiut impozáns részvét mellett kísérték — az egész hosszú uton kézen hordva — utolsó útjára. Az elhangzott „Heszped”-ok alatt a nagy tömegben szem nem maradt szárazon. Porig lesujtott özvegye és kisdéd gyermekei gyászolják. **הנפטר**.

(Zsidó egyleti élet.) A cigándi „Tiferesz Bachurim Egyesület”, mint levelezőnk írja, a múlt héten tartotta évi tisztujtó közgyűlését. A választások eredménye: elnök

lett *Glück* Jenő, pénztáros *Kircz* Ignác, ellenőr *Müller* Géza, jegyző *Siehermann* Andor. Az „ötös-bizottság” tagjai lettek: *Schreiber* Béla, *Siehermann* Andor, *Breuer* Béla, *Guttmann* József és *Dicker* Samu.

(Zöld képviselő a szíriai parlamentben.) A szíriai képviselőválasztások a napokban zajlottak le. — Mint értesülünk, Aleppo varosa zsidót választott meg képviselőjéül, *Racmin* Nachmed ottani köztisztelőben álló hittestvérünket.

(A német birodalmi gyűlés) jogügyi bizottsága előtt, — mint Berlinből jelentik — *Frick* nemzeti szocialista képviselő indítványozta: 1.) hogy valamennyi 1914 augusztus elseje után bevándorolt zsidó és külföldiek vagyona elvétsék; 2.) hogy a fenti nap óta minden oly vagyonszaporulat, mely nyereségből, vagy inflációs — illetve deflációs spekulációból eredt, elkoboztassék és 3.) hogy a hitelbankok általi kezelésbe menjenek át. Mondanunk sem kell, hogy a német képviselő indítványa harsogó derűtliséget keltett és viharos kacagásba fullt.

(Kötelező vasárnapi munkaszünet Lettorszában.) A lett képviselőház jogügyi bizottsága valamennyi szavazattal egy ellen, *Laserson* képviselő szavazata ellen, elfogadta a kötelező vasárnapi munkaszünetet elrendelő törvényjavaslatot. Ez a javaslat természetesen csakis a hitű zsidókat sutja, mert ha törvényerőre emelkedik, a zsidó kereskedők minden évben 138 napon át nem nyithatják ki üzleteiket, amennyiben 52 szombat és 52 vasárnap mellett még 18 zsidó ünnepnap és 16 állami ünnep nap van. — A lett képviselőház zsidó tagjai elhatározták, hogy a javaslat ellen küzdeni fognak és keresztülvisszik, hogy a sejm azt a zsidó érdekek figyelembevételével módosítsa.

(Utánzásra méltó!) Dr. *Zweiz* Rudolf berlini középiskolai igazgató, akinek tiszta árja-vértésében még a legvadabb fajvédők sem kételkednek, a tanulók körében észlelt antisemitizmus okait kutatva, meggyőződött róla, hogy ez a lelki nyavalya arra is visszavezethető, hogy a keresztény tanulók nem ösmervén a zsidók történelmét, vallási rendszerét, családi és zsinagógai életét, mindenféle hamis képzeteket alkotnak maguknak, amelyeknek lelki hatása alatt azután zsidógyűlölkévé válnak. A derék pedagógus erre érdekes kísérletre határozta el magát. Érintkezésbe lépett az illetékes templomi előjárósággal és egyik legutóbbi mult péntek estőjén elvezette iskolájának heted- és nyolcadosztályu keresztény tanulóit az új zsinagógába, hogy az ünnepi i-ten-

tiszteleten jelen legyenek és végignézzék a szertartást, meghallgassák az alkalmi hitszónoklatot stb. Másnap azután megbeszélte tanulóival az osztályokban a látottakat és hallottakat és mint most az antisemitizmus leküzdésére alakult egyesület hivatalos lapjában, az *Abwehr-Blät*-terben terjedelmes cikkben beszámol, már ez az egy templomlátogatás is rendkívül tisztító hatással volt a keresztény tanulókra. Mindegyik öszintén megvallotta, hogy most már „egészen más fogalmak vannak a zsidóságról, mint azelőtt”, és a tanulók és tanáraik egyaránt azon óhajuknak adtak kifejezést, hogy még többet szeretnének látni és hallani abból és arról a világról, melyről eddig vajmi keveset tudtak. Kifejtette ezek után dr. *Zweiz* igazgató, hogy a helyes ítélet alapfeltétele a helyes megértés; a kereszténység is követeli a másvallásuak helyes megértését, mert ez a türelmességhez, a türelmesség pedig a gyűlölet kiküszöbölésével arányban a kölcsönös szeretethez vezet. — Minden tekintetben utánzásra méltó példát mutatott a jeles német pedagógus, csak az a baj, hogy vajmi kevesen fognak akadni ezután is, akik az ő utmutató példáját követni fogják.

(Palesztinába kivándorló zsidók ka-tasztrófája.) Mint Jeruzsálemi levelezőnk írja, a napokban Bagdadon át négy orosz zsidó bevándorló — elősapata egy nagyobb csoportnak — érkezett Palesztinába. Ezek elmondták, hogy körülbelül egy esztendővel ezelőtt ötszáz zsidó hagyta el Oroszországot, hogy Perzsián át gyalog Palesztinába vándoroljon. Az orosz határ átlépésekor sokat közülük a szovjet határ-őrség elfogott és Szibériába deportált, — akiket pedig átengedtek, azok csak oly rettenetes nélkülözések közt folytathatták utjukat, hogy közülök több mint 150-en elpusztultak.

(Silj kardinális a zsidókról és az antisemitizmus ellen.) Rómában most nemrég a világbékét előmozdító keresztény liga alakult. Ennek elnöke, *Silj* biboros, egyik berlini lap római képviselője előtt így nyilatkozott: — A liga oda törekszik, hogy a világ nemzetei egyetlen nagy családban egyesüljenek és ebben a családban Izrael, I-ten kiválasztott népe is kimagasló helyet fog elfoglalni. Tekintettel arra, hogy

a kereszténység a zsidóságból ered, keresztény kötelesség a zsidókat szereteretni és elismerni szellemi hivatottságuk nagy jelentőségét. Éppen ezért — folytatta és fejezte be a kardinális — nem lehet eléggé szigorúan elítélni az elnyomatást és az üldözéseket, melyekben a zsidóság most a legtöbb államban részesül; hasonlóképpen megvetésre méltó az, hogy egyesek büneieért az egész zsidóságot lakoltatják.

(Butaság vagy rosszakarat?) A Berlinben megjelenő antiszomita „Deutsches Tageblatt“ romániai levelezőjének hosszabb tudósítását közli, melyben a derék ur bőbeszédűen fejtegeti, hogy Károly román trónörökösét a zsidók buktatták meg és kényszerítették lemondásra. Mintha a romániai zsidóság olyan mindanható politikai tényező volna, melynek egy szemrehányása is elég, hogy trónok várományosai az udvari színpad sülyesztőjére és onnan a magánélet homályába kerüljenek. A szegény elnyomott romániai zsidók örünek, hogy élni hagyják őket („aber fragt mich nur nicht, wie?“) nem, hogy a legmagasabb politikába avatkoznának. Mit is kérdeztünk a címszóban, hogy butaság-e vagy rosszakarat? Felelet: mind a kettő.

(Tisztújítás.) Sarkadi jelentik a Zsidó Ujságnak: „A sarkadi orth. izr. hitközség tegnap tartotta meg tisztújító közgyűlését. Az ellenzék rendkívüli erőfeszítése sem bírta megakadályozni a hitközség vallásos fejlődését, amelyet 2 évtized óta kiváló elnöke, **Sarkadi László** fáradságtalan munkával segít elő. Nagy és lelkes többséggel újra megválasztották Sarkadi Lászlót, akinek eddigi tevékenysége kellő biztosíték arra, hogy a hitközség továbbra is a vallás útján fejlődjen. Az ő nevéhez fűződik a hitközségben létesített vallásbeli intézmények felállítására, a templom rítuszszertartás berendezése, Talmud-tóra létesítése, ifjúság szervezése és a Mikve építése. Meg lettek még választva: Káldor Bernát gondnoknak, Kovács Albert pénztárosnak, Vámos Hermann és Weisz Ede választmányi tagoknak.“

(A budapesti orth. szanatórium-kórház.) A helybeli orthodoxia bőséges támogatásával létesített „Biro Dániel“-féle szanatórium-kórház nagybizottsága e napokban tartotta évi zárszámadási ülését. Enök, öbudaí Freudiger Lipót részletes beszámolójaiból különösen kiemelendő, hogy a lefolyt évben 370 millió fordított az orth. hitközség szegénysorsu betegeknek ingyenes ellátására. (Az intézet költségvetése 2.700 millió K volt.) A zárszámadás tudomásul vétele után a bizottság jegyzőkönyvével köszönetet szavazott dr. Rozenak Miksa igazgató főorvosnak, továbbá a belyógyászati vezetőjének, dr. Dach Sándor főorvosnak, valamint az intézetben működő összes orvosoknak és elismerést fejezte ki a Luszitg kórház-gondnoknak is. A nagybizottság végül hálás köszönetet adott kifejezést öbudaí Freudiger Lipót elnök és dr. Friedmann Izidor az orth. Chevra Kadisa elnöke iránt, ki majdnem minden szabad idejét a nemes ügy szolgálatába állítja.

(Utéplés Palesztinában.) Mint Jeruzsálemből nekünk jelentik, a város új utak építését határozta el és erre a célra különböző vállalatokkal 6000 egyiptomi font összeg erejéig már szerződéseket is kötött.

(Velece — Lidón) az ezen szakmában ismert Kirschbaum ur minden kényelemmel ellátott orth. kóser pensiót nyitott, mely az érdeklődők figyelmébe ajánlatik.

Családi hírek.

Stern Gerson komáromi kereskedőnek Snyders Bernát győri orth. főrabbi leányával való esküvője svát hó 12-én ment végbe. Megjelent az esküvőn Friedmann jeruzsálemi és Teichtal póstyéni rabbi, akik mindketten a menyasszony nagybátyái, valamint Steiner Ignác gyömőrei és Fischer sárvári főrabbi, akik, csakugy mint a vőlegény fivere, Stern Jenő, gazdaszárnyalású dívré Tórárt mondták.

Reich Rózsika Budapest és Hollós Endre Miskolc, jegyesek.

Blum Irénke Győr és Weisz Vilmos Debrecen, f. hó 4-én tartják esküvőjüket Budapesten.

Pollák Rózsika Porládony és Singer Ármán Diszel, jegyesek.

Orthodox כשר csemegeüzlet a Ferencvárosban.

Naponta friss sajt, vaj, mindennemű felvágottak. Naponta friss orth. sütésű kenyér, pénteken ugyanilyen bárcsesz kapható a **legolcsóbb napi árban**. Reich László, IX., Mester-uca 34. Ferenc-Kört közelében.

תורות אנשי מופת

Az ezen cím alatt 35—40 év előtt a Jüdische Zeitung kiadásában megjelent, héber betűkkel, német nyelven megjelent könyvecskének egy példányát megvenném. — Ajánlatokármegjelöléssel, „Jüdisch-deutsch“ jellegre a Zsidó Ujság kiadóhivatalába kérek.

Legmegbízhatóbb כשר garantált jöminőségű tejtermékek legolcsóbb forrása. — Ugyanott meleg reggeli, uzonna, vacsora és az összes hozzávaló legizletesebb sütemények. **Altmann Sámuel, Dob-uca 28.**

BARBIEN Borotválópor

mindenkit meghódított. Szállítás postacsomagokban. BARBIEN VEIGYIPAR, Budapest, Nagydiófa-uca 5 sz.

TISZTELT OLVASÓINKHOZ

Azon tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetésük február elsején lejárt ugyszintén mindazon tisztelt olvasóinkat, kik az előfizetéssel még hátralékban vannak, tisztelettel kérjük, hogy a hátralékos előfizetést postafordultával hozzánk beküldeni sziveskedjenek, nehogy a lap szétküldése fennakadást szenvedjen.

Egyben legyen szabad rámutatnunk arra a közismert tényre, hogy a Zsidó Ujság nem üzleti vállalkozás, nem financiális nyereséget céloz, hanem kizárólag azért alapítottott, egyrészt, hogy az orthodox közönség ne legyen többé neolog lapra utalva, másrészt pedig, hogy a valláshű magyar zsidóságnak rendelkezésre álljon egy az ő szent érdekeit minden tekintetben képviselő sajtó-organum.

a „Zsidó Ujság“ kiadóhivatala.

Zsidó szellemesség

Budapesti zsidó vallású orvosprofesszorhoz beállított egyik hitsorsosa, még pedig épen rendelő órá közben. — Vetkezzék le! — kiáltott rá a nagyon is elfoglalt professzor. — De tanár ur kérem... — Semmi ellenbeszéd, vetkezzék le! — Hallgasson meg professzor ur! — Hány-szor mondjam még? Vetkezzék le! Mit volt mit tenni, az ember levetkezett; a professzor megvizsgálta és végül így fakadt ki: — Hiszen maga egészséges mint a makk, mit keres akkor én nálam? — Nem is valami bajom miatt jöttem ide, tanár ur, — felelte a hitsorsó, — hanem elhoztam a Chevra Kadisa nyugtáját.

Wahrman Mór, mikor egyszer udvari ebéden volt a királynál, a szalvétát kardja markolatához kötötte, mert minduntalan lecsuszott. Mikor azután ebéd végeztével a király cserceszt tartott és észrevette a szalvétát, melyet a szórakozott Wahrman elfelejtett leoldani és az asztalra tenni, mosolyogva így szólt hozzá: — Kedves Wahrman, ha már megetté az ebédemet, legalább a szalvétát hagyja meg nekem!

Bosztanai.

Történelmi regény: írta Dr. Lehmann M. — Fordította: Eckstein Jenő.

(17. folytatás*)

Sára közben anyjához futott; Bosztanai is odament Achaiiál és közösen elhatározták, hogy Sárát még ma egy közeli városban lakó rokonukhoz küldik.

Másnap Sirueh herceg ismét Abun házába ment, ahol legnagyobb bosszúságára arról értesült, hogy Sára elutazott. Ktesifont neveztek meg előtte tartózkodásának helyéül és azt mondták a hercegnek, hogy a fia egy odavaló rokonának meglátogatására indult. Sirueh Ktesifonba sietett, de ott hasztalanul kereste a leányt. Csak akkor vette észre, hogy az ő ölele rejtették el. Elhatározta, hogy hallgatni és csendesen várakozni fog egy kedvezőbb időpontra.

Mivel Sirueh többé nem hallgatott magáról, Abun és felesége azt hitte, hogy az már elfelejtette azt a futó benyomást, melyet Sára reá gyakorolt. Mindezek dacára három hónapig, a lakodalom napjáig, vártak leányuk hazahozatalával. — Sirueh azonban, ki addig sohasem nyugodott meg, míg érzéki vágyait ki nem elégítette, kémeiket bérelt fel, kik őt mindenről értesítették. A lakodalom napján így értesült Sára hazatéréről.

Eközben nagy pompával készültek a lakodalmi tünnetségre. Destagerd legelőkelőbb zsidói gyűltelek egybe Abun házában, közöttük Bosztanai is. Az udvaron menyeket állt, alatta várta már menyasszonyát a vőlegény. Zene hangjai mellett jött már a menyasszony, anyja és más asszonyok kíséretében, midőn Sirueh herceg fegyveres szolgáitól kísérve a kertben termett, meztelen kardját magasra emelve. A menyasszonyhoz sietett és balkarjával átkarolta. Megdermedve nézték a szülők és a vendégek e jelenetet, Achai pedig egy rettenetes kiáltással Siruehra rohant, hogy menyasszonyát tőle elragadja. A herceg erre a jobbjobban levő kar-

dot felemelve, Achai fejére akart szüntetni. E pillanatban előugrott Bosztanai és törével keresztülzurta Sirueh karját. Bénán hullt le Sirueh karja és kezéből kiesett a kard. Achai felemelte a kardot, hogy a most már védtelen Siruehra támadjon, mire annak szolgálai előrontottak, megragadták Bosztanait és Achait és bilincsekbe verték őket. Azután az önkivületi állapotban levő herceg vérző sebéből kihúzták a tört, urukat és a két foglyot magukkal vitték a királyi palotába.

A király megjegyezte, midőn a történetekről értesült, megparancsolta, hogy Sirueh herceget gondosan ápolják. A két foglyot pedig palotájának legerősebb börtönébe záratta.

Másnap a király összehívatta Perzsia és Média hét fejedelmét, hogy törvényt üljenek Bosztanai és Achai fölött. A bíróság mindkettejüket halálra ítélte.

„Achaion hajtassék végre az ítélet, de Bosztanai — tudjátok, mit esküdtem álmodban,“ mondá a király.

„Amit álmodban esküdtél, az nem köt téged,“ szólt az egyik fejedelem. „A gonosztevőnek, ki fiad ereiben csörgedező Lassau szent vérént ontotta, meg kell halnia.“

„Fiad vére nem-e a tied?“ mondá egy másik fejedelem. „Nem kell-e saját magad miatt a bűnöst megbüntetned, ki Lassau megszentelt vérént ontani merészelté?“

A király elhallgatott, majd megparancsolta, hogy a halálos ítélet meghozassék, melyet királyi pecséttel fog ellátni.

Midőn Abun a rémülettől magához tért, gyorsfutárt küldött Mechusába rabbi Kafnaihoz. Rabbi Kafnai jaleitéval tüstént Destagerdbe jött és mindketten a király elé járultak.

„Uram, emlékezz esküdre,“ szólt rabbi Kafnai, „Dávid király megfogja rajtad bosszulni utolsó unokájának halálát.“

„Fel vagyok oldva esküim alól,“ felelt a király. „Nem én küldöm őt a halálba, hanem Perzsia törvényei.“

„Oh király, te élet és halál ura

vagy, megkegyelmezhetsz Bosztanainak.“

„De én nem akarok, mert ezzel saját fiamat tenném ellenségemmé.“ Erre Jalletta a király elé borult, térdeit átkarolta és szólt:

„Uram, férjemet, apósomat és az egész nemzetségünket a halálba küldted, most fiamat is meg akarod ölelni! Hagyd meg nekem a fiamat! Ne törd össze e kétségbeesett anyai szívet. Ne ölesd meg gyermekemet!“

A király megfordult és megparancsolta vezessék el az atyát leányával együtt.

XV.

Amint Kafnait és Jallett ki akarták vezetni, Kafnai visszafordult a király felé és odakiáltott neki:

„Ugy tudd meg király, hogy Bosztanai halálos ítéletével a sajátodat is aláírtad. Dávid király meg fogja menteni utolsó unokáját és bosszút fog állani rajtad.“

Kosroes dühösen nevetett, mégis nyugtalanító gondolatok szálltak meg. Élénken emlékezett álmára és az ebben foglalt esküre. Ha valami benyomást gyakorolhatott a zsarnokra, ugy a saját biztonsága iránti aggodalom volt az. Szívesen szabadon bocsájtotta volna Bosztanait, de senkitől sem félt jobban mint saját fiától, Sirueh-től, nem akart neki okot adni panaszra és bosszura.

Sirueh előkelő perzsa nő fia volt. Mivel ez egyetlen felesége volt a királynak, ki néki fiugyermeket szült, perzsa törvények ezert mint királynő, őt illette volna meg az első hely a saraiban. De a király jobban szerette egy másik feleségét, Aszem Dokht. Anyját, mint Sirueh anyját és amiatt a törvény és hagyomány ellenére leánya anyjának juttatta azt a helyet, mely fia anyját illette volna meg.

(Folytatása következik.)

Schlanger Bertalan Paulay Ede-ucca, 15 (volt Szeretesen-ucca)

Orth. כשר bor-sajt-va, csokoládé, ceres-szappan, savanyu-káposzta és mindenféle fűszerárak

legújtanosabb árban kaphatók. HUSVÉTI FÜSZERÁRUK meg-

megbízhatóbb fűszerész forrása.

Rejtvény.

Mult számunkban közölt rejtvény-megfejtése

סרעה
רע
סרה

(התנחם הגדול הרובין בתוך יאורי (חוקאל).

Helyesen megfejtették:

Moskovitz Ch. Csorna, id. Hirschfeld Mayer Vác, Schüick Menyhért Nyírlugos, Herzfeld Jenő Vác, Eugen Klopfer Berlin, Winkler Gyula Vác, Ehrenfeld Gyula Eger, Kellner Béla Nyírbátor, Grünfeld Ferenc Pásztó, Pressburger Béla Bonyhád, Schönfeld Ignác Szerencs, Friedmann Gyula Zamárdi, Fischer Ármin Győr, Hirschfeld Lipót Vác, Grosz Béla Bpest, Friedmann Mór Abanjszántó, Herskovits Ernő Nemesszalók, Schüick Zsigmond Szilkező, Schimmel József Tab, Jungreis Amrán Gyöngyös.

A szerkesztő betegsége folytán szerkesztésért felelős: Groszberg Jenő.

Pályázatok.

Minden szó egyszerű belkötése 2000, vastagon szedett betűkből 4000 korona Pályázatok felvételnek: Slp-ucca 10. Hirdetések díja előre fizetendő.

Orthodox hitközségek.

A hajduböszörményi orth. hitközség-nél egy metszői állás azonnal betöltendő jórészt somáji, kellemes hangú, jó előimádkozó, 3 elismert orthodox rabbittól kabolóval rendelkező 40 éves aluli magyar állampolgár sochet ubodek műmche, mohelpályázók kort, családi állapotot is feltüntető kérvényüket alulírottához sziveskedjenek küldeni. Fizetés: természetbeni lakás, fél sechita, szokásos mellékletmennyek kivül megegyezés szerint. Próbá-előimádkozásra csak meghívottak bocsájtatnak csak a megválasztottak térítettnek meg utiköltségei. — Rubinstein Benő, hitk. elnök.

A drögelypalánki orth. hitközség pályázatot hirdet azonnal betöltendő metszői állásra. Három elismert orth. rabbittól kabolóval rendelkező sochet ubodek és balkore pályázók, fizetés megjelölését feltüntető irásos pályázatot alulírott elnökhöz intézzenek. Ufikköltség csak meghívottak térítették meg. Adler Izidor, elnök.

A szil-orth. izr. fiókhitközség keres azonnalra sochet ubodek metsző-előimádkozót. Fizetés megegyezés szerint. Pályázatokhoz három elismert rabbittól kaboló, családi állapota és korát feltüntetendő iratai csatolandók. Meghívottak utiköltség meg lesz térítve. Ajánlatok Fellner József, Szil, (Sopronmegye) Hirdetők.

Nem orthodox hitközségek.

A sátoraljai helyi statusquo izr. hitközség pályázatot hirdet egy azonnal betöltendő kántor-metszői állásra. Pályázótól megkívánatik, hogy zeneileg képzett, jóhangú, tóraolvasásban jártas, sochet ubodek legyen és három elismert konzervatív rabbittól kabolója legyen. Javadalmazás: Természetbeni lakás világítással, fél sechita és megállapodás szerinti fizetés és mellékjövödelmek. Kellően felszerelt folyamodványok f. é. február 20-ig küldendők be dr. Reichardt Salamon hitközs. elnök címére. Meghívottak költségei megterítettnek.

(Kövágóörsi izr. hitközség) 1926. március 4-iki belépéssel előimádkozó-metszőt keres. Sochet ubodek vekoré, három elismert orth. rabbittól kabolója legyen. Fizetés: természetbeni szép lakás, konyhaker, 40 mm. tűzifa, fél sechita, szokásos mellékjövödelmek, készpénzfizetés megegyezés szerint. Eletkor, családi állapot megjelölendő. Előjáróság.

Az ócsai pestm. izr. hitközség pályázatot hirdet kántor-metszői állásra. Javadalmazás: természetbeni lakás kerttel, a szokásos mellékjövödelmek. Törzsizetés megállapodás szerint. Prébára csak meghívottak bocsájtatnak.

Fa és szén

legmegbízhatóbb bevásárlási forrása Freund Ábrahámnál Sas-u. 13. Telefon: Lipót 921-26. Fiók-üzletében Király-ucca 9. sz.

Butor olcsóság

Hálóok, ebédlok, szalóngarnitúrák, matracok, szelők, konyhaberendezés Részletre is! Klein D. Kisdiófa-u. 16.

Orth. כשר UELLENCE-LIDO Orth. כשר

Kirschbaum-pensió — Villa-Margherita. Szép fekvés. — Modern berendezés. — Vizsgálattal és központi fűtéssel ellátva. — Közvetlen gondola-bejárat a házhoz. — Magyar és bécsi konyha. Felvilágosítással szolgál: tisztelendő Wachsberger D., rabbi az orth. hitközségnek. Flume.

Naptár

שבת פרשת יתרו

שבת kezdete (Bpest): 45 óra 5 p. שבת kimenetele 5 „ 30 „

Maczosz.

Orth. hitközségek részére husvétii liszt feldolgozását előnyös feltételek mellett vállaljuk.

A budapesti aut. orth. izr. hitközség, VII., Dob-ucca 35.

A budapesti aut. orth. izr. Chevra Kadisa értesíti tagjait, hogy évi rendes közgyűlést

f. h. hó 21-én délután 3 órakor a hitközség disztermében (Dob-u. 35) tartja meg. A tagfelvételek אדר ה' תר"פ"א napján f. hó 14-én vasárnap d.e. 10 órakor az egyet irodájában, Kazinczy-u. 41. l. e. kezdődnek.

Értesítés.

A budakeszi Paksi orth. כשר konyha megnyitott, Király-ucca 16. III. udvar, f.dsz. 4 fogásos ebéd 20.000 K. — Kivánatra házhoz küldöm. — Előfizetők jutányos árban részesülnek. — Lakodalmakat, banketteket vállalok LÖWENWIRT W.

פורים-שמיעל

יעצם נייערוקקט אונד נינט נאמחיה אויס ועדין צו קאנטען מכלת אהשורוש אין רייס (ניראם). ועדו אינטערעסאנט פון איינעם בעריהמען פערסאסער. פריי 20.000 קראנען דער בעטראג אין פארהינגן אויף אדערעסע:

Weisz Izrael, Miskolc, Szentpéter-kapu 10.

Tisztelettel értesítjük tisztelt vevőinket, hogy megkezdttük a pesti orth. rabbinátus hechsereivel ellátott

שול פסח KOKUSZ-SZAPPAN gyártását.

Kérjük szives megrendeléseiket mielőbb hozzánk juttani. — Tisztelettel Hungária vegyszeti gyár, Budapest IX. ker., Páva-ucca. 7.

Felhívjuk

a szombatot megtartó hittestvérek figyelmét Budapest egyetlen olyan szállítócégére, mely szintén megártja a szombatot. Foglalkozom bel- és külföldi szállítmányozási és vámkezelési ügyekkel. Megbízható cégeknek vámhitelit nyújtok. Butorszállítás saját új butorkocsijaimmal. Araim olcsóbbak mint a szombatot nem tartó cégeké! Hittestvéreink támogatását kérjük:

Schwarz és Salgó szállítócég. Cégtulajdonos: Salgó Jakab. Budapest, VII. Dohány-u. 10. (Tel. J. 123-42)

Klein Márton fa- és szénkereskedése, jégkereskedés, keszárfontóda,

Budapest, VII., Rombach-ucca. 11. Elsőrendű porosz szén... 96.000 K Elsőrendű száraz tűzifa... 70.000 K Legkisebb tétel is díjlanul házhoz szállítva Sziveskedjék próbarendelést csinálni.

Weisz Armin כשר אדניארüházában, (Wesselényi-ucca 23, Nagydíófa-ucca sarok)

olcsóbban mint bárhol vásárolhat porcelán-, valamint bel- és külföldi zomanc-edényeket. Nálam vásárolt, a használat következtében lepattogzott zománcu edényeket becserelek. — Pontos kiszolgálás, a vásárolt áru kívánatra házhoz szállítatik.

ספרים טליתים Héber és magyar könyvek az ország összes iskolái részére is kaphatók.

Héberkönyveket legmagasabb árban vesz. MÜLLER könyvkereskedő Laudon-u. 8.

Tauber-penzió ORTH. כשר

ABBÁZIA

központjában — Lederer-penzióval szemben nyugvót kényelmes szobával

megnyit

Ezen penziómat is ugyanoly szellemen fogom vezetni, mint az 5 év óta Siófokon fennálló ily üzletemet. — Üzletemben működő felügyelő és metsző 3 neves orth. rabbi kabolójával rendelkezik. Szives pártfogást kér

Tauber - Pensió SIÓFOK — ABBÁZIA Tulajdonos: Mandl Márton.

A budapesti autonom orthodox izraelita hitközség közleményei.

Hitközség irodahelyisége: VII., DOB-u. 35 (Közsegháza).

Hitközségünk rabbiságának felügyelote alatt állanak:

- Hitközségi mérszárszék. 1. II., Margit-körut 7. 2. V., Sólom-utca 24. 3. VI. Szercesen-utca 13. 4. VII., Wesselényi-utca 15. 5. VII., Kertész-utca 35. 6. VII., Hernád-utca 16. 7. VIII., Magdolna-utca 29. 8. IX., Tompa-utca 17/a.

Hitközségi tejelárusítás.

- 1. V., Sólom-utca 24. 2. VII., Dob-utca 35. 3. VII., Wesselényi-utca 18. 4. VIII., Magdolna-utca 29.

Hitközségi baromfi-vágóhelyek.

- 1. II., Margit-körut 7.

Hitközségi intézmények.

- Rituális fürdők. (Mikwa) 1. Ráczfürdő: I., Hadnagy-utca 8-10. 2. Köruti fürdő: VII., Erzsébet-körut 49. 3. VIII., Magdolna-utca 29. Templomok. 1. III., Zsigmond-utca 74. 2. VII., Kazinczy-utca 29-31. 3. VII., Király-utca 1. 4. IX., Tompa-utca 17/a.

Zsidó Leánynevelés!

Ein Wort zur jüdischen Mädchenerziehung c. Berger Benjámín beledi jesiva-vezető leánynevelésről szóló műve. Ára portóval 10.000 K. levélbélyegben beküldhető. Kapható a kiadónál: GRÜNWARD IGNÁC, BELED, Sopron megye.

Sirkövek מצבות

Adler J. sirkóraktárában Budapest, VII., Károly-körut 7 Szombat és ünnepnap zárva.

Rézágy 1,00.000 K Összezsukó ágy 280.000 Sodrónyágybetét 220.000 Gyermekekágyak, vasbutorok, mosdók, afrikaiak, olcsón

Somogyi és társa Budapest, VII., Holló-ucca 1. sz. javításokat vállalunk. Szombat és ünnepnap zárva.

Hausen-féle lakástakarítói vállalat Dob-u. 34. I. em. Telefon: J. 126-75. Elvállal lakástakarítást, ablaktisztítást, padlóbeeresztést, feregirtást. Továbbá üzletek, irodák, klubok, szállodák, kórházak állandó rendben tartását legolcsóbb árban. — Szombaton zárva. — Alapítva 1900-ban.

Figyelem! Figyelem! Egyedüli szombatot tartó dobozgyári Rottenberg A. üzemét VII., Akácia ucca 45. sz. alá helyezte át. Cipe- / kupa- és postadobozok állandóan parafáz. Olcsó árak! Kifogástalan munka! Telefon: József 100-30.

TKATS ISRAEL főkantor jótékonycélu hangverseny estje február hó 8-án este fél 8 órakor a Fővárosi Vigadóban. Jegyek kaphatók: Fodor hangversenyiroda IV., Váci-u. 1. és Landau-dohánytözsde Rombach-u 16. egész napon át. Eeste 6—10-ig a Magyar Zsidók Egyesülete jót. b.) osztálya helyiségében VI., Paulay Ede (Szercesen) u. 11. l. 15.

Orth. כשר cégek Budapesten:

Vendéglők:

Tauber Adolf orth. כשר étterme a régi uccsi helyiségben VII., Rombach u. 16. ufonnan elegánsan berendezve megnyit. — Elsőrangú ellátás igen kedvezményes áron. Naponként menü. — Lakodalmakra külön helyiségek állnak rendelkezésre.

A tisztelt vendégek szíves további támogatását kéri.

Schlesinger ÉTTEREM

VI., Vilmos császári 19

A legelőkelőbb orth. כשר étterem az országban.

Külön terem lakodalmak és ünnepek részére.

Vállal rendezést házon kívül is.

Előfizetések mérsékelt árban.

FRÄNKEL-féle orth. כשר buffet és étterem

reggeli, uzsonna, ebéd, vacsora, a legizetesebb házikoszi és süteménykülönlegességek.

Előfizetőknek étlap szerint a legmérsékeltébb árban.

Budapest, VII., Rombach ucca 12. Telefon: József 123-07.

Ehrentfreund Eliás Wesselényi-u. 13.

Orth. כשר baromfi, sajt, vaj és mindenféle fűszeraru legolcsóbb árban kapható.

Legolcsóbb orth. kóser étkezde

Győződjön meg Salamon jó és izletes házikosztjáról. Előfizetők előnyben részesülnek Király ucca 8. I. 42.

Bokereskedők:

UJ BOPINCE !!

Orth. כשר, kitűnő hegyaljai és asztali, fehér és vörös borok legolcsóbb árban kaphatók.

Geczowits Vilmos Klauzál-tér 16.

12.000 korona 1 liter

orth. כשר kitűnő zamatu 10 fokos fehér asztali bor.

BLAU MIKSA orth. כשר italok, felvágottak és tejtermékek

VII., DOB-UTCA 32. elárulóhelye.

Címre és házszámra tessék figyelni !!!

Hitközségi alkalmazoitoknak árengedmény.

WEISZ MÓR „MICHJO” orthodox כשר „MICHJO”

keksz-, kéiszersült- és teasütemény-gyára Budapest, VII., Dob ucca 22 szám.

Telefon: 123-65.

תחת השמחה בית דין צדק דמול יראים בודפשט.

Vidéki rendelések minden mennyiségben azonnal eszközöltetnek.

PANETH-féle

orth. כשר

SZALÁMIGYÁR DEBRECEN.

Ajánlja elismerten legjobb szálemi, füstölthús és virstli-gyártmányait a legolcsóbb napi árak — mellett. — Szétküldés postacsomagokban.

Cím: Paneth, szalámigyár Debrecen.

Telefon: 7-22.

Ezüst evőeszközök, dísz tárgyak, gyertyatartók, Menorék כלי קודש

mind választékban gyári árban kaphatók.

SCHEIFER EZÜSTÁRU GYÁR

II., KAZINCZY UCCA 14.

TELEFON: JÓZSEF 135-28.

Apró Hirdetések.

Hirdetési díjazás: Minden szó egyszeri beiktatása 1600, vastagon szedett betűkből 3200 korona. Álláskeresőknek 1000. Apróhirdetések felvétele: VII., Sip-utca 10. Jelíges felvelek hettős borítékban ugyanoda intézendők. Apróhirdetések csak a díj előzetes lefizetése mellett közölhetők.

Házasság.

NTELLIGENS, jesivat végzett iatalember, benősülné jobb kereskedő családba. Ajánlatokat 27 éves vallásos jelígere a kiadóhivatalba kéri.

NOSULNE önálló 28 éves, vallásos kereskedő, megfelelő hozománnyal. „Jövő” jelígere a Zsidó Újság kiadóhivatalba.

Házasságközvetítés ügyében a legelőkelőbb és legvallásosabb családok is legnagyobb bizalommal fordulhatnak hozzám. Benedikt Jenő Székesfehérvár.

34 EVES, csinos, magas urinó, férjhez menne negyven év körüli, vallásos intelligens özvegyhez. Azon uriember, ki gyermekének jó anyát, magának jó, gondos feleséget óhajt, írjon „Megértő” jelígere a lap kiadóhába.

FÉRJHEZ menne 33 éves, vallásos, reprezentáló, független urinó lakással és megfelelő hozomány-nyal intelligens jómodu kereskedőhöz. Ajánlatokat „Biztos jövő” jelígere a kiadóba keretnek.

HÁZIAS, csinos, 22 é es leányomat férjhezadnám 22 éven felüli biztos jövedelmű, vallásos uriemberhez. „Jövő 928” jelígere a kiadóba.

ARVAN maradt 20 éves, feltűnő szép, művelt kis sógornőmnek, ismeretség hiányában ezután keresek komoly, vallásos, intelligens uriembert biztos pozícióban. Teljes című leveleket „Házasság” jelígere a Zsidó Újság kiadó hivatalába kérek.

Allást keres.

BAUM BERNÁI nyugd. okl. tanító és hittanár, elvállalja elhalt családtagok lelkiúdvéneke szót (Misnajesz) tanulást és imát, esetleg a „Kadis” mondatát is a

gyászévben helyben ugyszintén a vidékről, valamint Budapesten corepetitóri állást elemi- és alsó középiskolai tanulók mellé a hit-tanból és a többi tantárgyakból, elfogad bármely (szombaton szünetelő) bizalmi állást.

ERETTSÉGIZETT 32 éves fiatal ember, tartalékos tiszt, szombatot tartó vállalatnál irodai, rak-tárnoki, vagy más hasonló állást keres. Szíves megkereséseket „Szorgalmas és pontos” jelíge-alatt a kiadóhivatal továbbít.

ELSŐRENDŰ fehérmű varrónő munkát vállal. — Tanít fehérmű szabást, varrást hozott anyagból. — Jósika-u 10 IV. 33. GYORS- és GÉPIRÓNÓ, ki az egys. erü könnyvitehez is ért, 4 évig egy vidéki vállalatnál működött, állást keres. Leveleket „Stenotypist” jelígere a kiadóba kéri.

GAZDÁTISZT, ki jelenleg egy nagyobb alföldi birtokon hasonló minőségben van alkalmazva, állást változtatni óhajtana. Ajánlatokat „Gazdatiszi” jelígere a kiadóba keretnek.

Allást nyernek.

FIZETŐ tanulóanyagok beszerülése szalónba felvételnek Szombaton zárva, Jósika-u. 10. IV. Moskovitz.

BELVÁROSI női kalap-szalomba tanulóleány fizetéssel felvétetik József-tér 12. Női kalapszalom.

JÓHANGU כבוד kiképezheti magát „Ezer”-ban és azonnal állás-hoz juthat. — Felvilágosítást ad Kohn Mór metsző, Nyiregyháza.

FÜSZERNAGYKERESKEDÉS vidéken keres 8-10 évi gyakorlat-tal bíró izz. magyar-német gyors- és gépirónót, aki a könyvelésben is teljes jártassággal bír. — Magyar-német nyelven írt részletes ajánlkozások „F. B. 30” jelígere a kiadóhivatalba keretnek.

Különféle.

ORTH. családnál fiatalabb fiú, vagy leány lakást kaphat olcsó áron. Esetleg kosztot is. Moskovitz Jakabné VII. Jósika-u. 10. IV. 38.

ÖZVEGY uriaszony elvállal 3-4 fiatalembert kvártélyra, esetleg kosztot is. Schwarzczné, Hájos-ucca 26.

DEBRECEN állomásnál elve-szett: talisz. ezüst hatorával, 2 pár fillin selym zsinórral és egy kis Titem. Aki esetleg megtalálta, megvette, vagy tudomással bír róla, értesse a tulajdonost: Weisz Jeaót, Nagylétán.

ZSIDÓ ÚJSÁG

A MAGYAR ORTHODOX ZSIDÓSÁG HETILAPJA • MEGJELNIK HETENKINT EGYSZER

Table with subscription rates: Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, VII., SIP UCCA 10. TELEFON: József 125-90. Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: GROSZBERG LIPÓT. ELŐFIZETESI DIJ: 1 EVRE K 240.000, 1/2 " K 120.000, 1/4 " K 60.000. Postachequekonto szám: 50.791.

A tusakodás szenvedő hősei.

Ha hetekkel ezelőtt még gnyulódní lehetett a zsidógyűlölőknek ama erőlködéseink, hogy a frankhamisitási ügyben zsidó vonatkozásokat találjanak, akkor jelenleg a helyzet megfordult. Maholnap kénytelenek leszünk kutatni a zsidó-ügy frankhamisitási vonatkozásai után. A zsidó kérdés feszegetése közben ugyanis már el is felejtjük, hogy tulajdonképpen a frankhamisitás ügye a mi élető problémánk, nem pedig Vázsonyi Vilmos zsidó volta. A konzervatív Budapesti Hirlap példalóddzik az antiszemita hullámmal, a mely okvetlenül bekövetkezik a demokrata vezér működése nyomán. Gróf Károlyi Imre azután megírta levelét, a melyben a miniszterelnököt lemondásra szólítja fel. Kész volt a felelet: a miniszterelnök a válaszában, Károlynak a „Jákok hangja” szerepét játszatja, ellenben Vázsonyit mint Ézsau kezét látja a levélben visszatükrözni (הקול קול יעקב והדים ידי עיש). Ó Vázsonyit nem tartja a zsidóság vezérének. A replikájában viszont ez kijelenti, hogy ő csak a templomban zsidó, a templomon kívül teljes egyenrangú polgárnak tartja magát véleményének nyilvánításában. Szóval: senki sem akar zsidózni és tényleg mindenki zsidózik.

Mi nem a zsidózás, hanem a zsidóság szempontjából nézzük ezt a viaskodást. Ilyen szemszögből teljesen igazat kell adnunk Bethlennek, a mikor kétségbe vonja Vázsonyi zsidó-vezéri voltát, a mely pedig első pillanatra kétségtelen. Lám: a nemrég lezajlott recepciós ünnepek középpontja az ő szereplése volt; a pesti izraelita hitközségben az ő szava döntő; a hitközségi választások ügyében a közös eljárást az egyes demokrata körökben beszélik meg; a zsidóság zöme büszke arra, hogy a mig mások egy-egy magasabb állásért valóságos renegátok lettek, ő, mint igazságügyminiszter is hű fia marad felekezetének; a neolog felekezeti sajtó is odaállítja a közvélemény elé mint a zsidóság által elismert vezért.

E tényekkel szembe-szögeznék egynehány más tény. Az orthodoxia — a hazai zsidóság értékállományának vallási aranyfedezete — sem vallásilag, sem politikailag nem követi Vázsonyit. A pesti izz. hitközség nem azonos az egész neológiával. Szeged, Ujpest, Buda és még több község nem azonosítják magukat a pesti hitközség jelenlegi politikájával. A pesti neolog hitközség kebelében is rendkívül nagy az ellenzéki mozgalom, a mely azonban sajtó híján sem megszervezve, sem megszólaltatva nincs.

Mind a két szempontot egybevetve, meg kell állapítanunk tehát, hogy a nagy érdemeket szerzett volt igazságügyminiszter a hazai zsidóságnak ha nem is vezére, mindenesetre legszebb pozíciót elért és fényes tehetségű fia. Ezért a külvilág az ő értéklésénél zsidó voltát nem felejtethi el. Ezt az igazságot nem felejtí el Bethlen, a ki talán akarata ellenére is nemcsak egy zsidóként, hanem a zsidóként kezeli. De elfelejtí Vázsonyi! Hiába mondja, hogy ő templomon kívül nem zsidó. Ezt, a zsidó vallásosság szempontjából is helytelen állítást a külvilág nem fogadja el, különösen nem a mostanában hasonló izgatott időben. A zsidóhitű politikusnak azért nem szabad elfelejtíni, hogy nemcsak a „nobiles oblige” a nemesség kötelez, hanem a „goulesse oblige” a zsidóság gólusz-helyzetére való tekintet is kötelez. S ha a zsidó felfogás értelmében a Sechina is mondja עמי אנכי בצרה, hogy Ó a népével együtt góluszban van, mennél inkább kell a zsidónak ezt szem előtt tartani.

A római költő szava szerint „ha a vezérek izgulnak, az achivok bünhódnék”. A Bethlen-Vázsonyi viaskodásban mi vagyunk az achivok, a szenvedő fél. Nagyon kérjük a viaskodókat, hogy legyenek tekintettel reánk, tusájuk szenvedő nézőire, hogy ne váljunk harcuk szenvedő alanyaivá. Mind a két vezérnek igaza lehet. De nekünk kétségkívül igazunk van, a mikor békét akarunk!